

EU-arveretsforordningen

fra et dansk perspektiv

Charlotte Degnbol Wenzelsen, studienummer 20174804

10. semester, kandidatspeciale, jura, Aalborg Universitet

Vejleder: Gitte Meldgaard Abrahamsen

Afleveringsdato: 23. marts 2022

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT	4
1 SPECIALETS RAMMER.....	6
1.1 EMNEVALG	6
1.2 PROBLEMFORMULERING	8
1.3 AFGRÆNSNING.....	8
1.4 METODE.....	9
1.5 RETSKILDER.....	10
1.5.2 Retspraksis fra EUD.....	12
1.6 DREJEBOG	12
2 DE DANSKE REGLER OM ARV OG SKIFTE.....	14
2.1 DE DANSKE REGLER OM SKIFTEKOMPETENCE.....	14
2.2 DE DANSKE REGLER OM LOVVALG.....	16
2.3 INTERNATIONALE REGLER OM ARV OG SKIFTE TILTRÅDT AF DANMARK.....	17
2.3.1 Haagerkonventionen af 5. oktober 1961 om lovkonflikter vedrørende formen for testamentariske dispositioner.....	17
2.4 DELKONKLUSION	19
3 ARVERETSFORORDNINGEN	19
3.1 TILBLIVELSEN AF ARVERETSFORORDNINGEN OG DANMARKS RETSSTILLING	20
3.1.1 Tilblivelsen af arveretsforordningen.....	20
3.1.2 Danmarks retsstilling i forhold til arveretsforordningen.....	22
3.2 FORMÅLET MED ARVERETSFORORDNINGEN.....	23
3.3 ANVENDELSESOMRÅDET FOR ARVERETSFORORDNINGEN	24
3.3.1 Finder arveretsforordningen anvendelse på arv efter Thomas?.....	26

3.4	KOMPETENCE I HENHOLD TIL ARVERETSFORORDNINGEN	27
3.4.1	<i>Kompetencereglen i artikel 4's samspil med nationale regler om kompetence</i>	30
3.4.2	<i>Undtagelser til udgangspunktet</i>	33
3.4.3	<i>Øvrige bestemmelser vedrørende kompetence</i>	41
3.4.4	<i>Hvem har kompetence til at behandle dødsboet efter Thomas?</i>	41
3.5	LOVVALG	44
3.5.1	<i>Hovedreglen</i>	44
3.5.2	<i>Undtagelsen, aktivt lovvalg</i>	45
3.5.3	<i>Spørgsmål omfattet af lovvalget</i>	47
3.5.4	<i>Renvoi og ordre public</i>	50
3.5.5	<i>Efter hvilket lands arvelovgivning skal arven efter Thomas behandles?</i>	51
3.6	FORMEL OG MATERIEL GYLDIGHED	53
3.6.1	<i>Formel gyldighed</i>	53
3.6.2	<i>Materiel gyldighed og antagelighed</i>	55
3.6.3	<i>Formelle og materielle gyldighedsbetingelser i relation til Thomas</i>	57
3.7	ANERKENDELSE AF RETSAFGØRELSER	59
3.7.1	<i>Hvad gælder for anerkendelse af retsafgørelser vedrørende arven efter Thomas?</i>	61
3.8	DET EUROPÆISKE ARVEBEVIS	61
3.8.1	<i>Hvordan kan Thomas og hans arvinger få glæde af det europæiske arvebevis?</i>	67
3.9	DELKONKLUSION	67
4	BETYDNINGEN FOR DANSKE STATSBOBORGERE AT DANMARK STÅR UDEN FOR ARVERETSFORORDNINGEN	70
4.1	ULEMPER FOR DANSKE STATSBOBORGERE	70
4.1.1	<i>Mulighed for valg af kompetent ret</i>	70
4.1.2	<i>Manglende mulighed for samlet behandling</i>	71
4.1.3	<i>Et tilknytningsprincip</i>	72
4.1.4	<i>Det europæiske arvebevis</i>	72

4.1.5	<i>Gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser</i>	72
4.1.6	<i>Bobestyrer og deres beføjelser</i>	73
4.2	FORDELE FOR DANSKE STATSBOGGERE	73
4.2.1	<i>Mangler i arveretsforordningen</i>	73
4.2.2	<i>Økonomiske konsekvenser</i>	74
4.2.3	<i>Anerkendelse af udenlandske afgørelser</i>	74
4.2.4	<i>Tilretning af nationale regler</i>	75
4.3	DELKONKLUSION	75
5	KONKLUSION	76
6	LITTERATURLISTE	79
6.1	BØGER	79
6.2	DOMME FRA EUD	80
6.3	JURIDISKE ARTIKLER	80
6.4	ØVRIGE	80
7	BILAGSLISTE	82

Abstract

The purpose of this project is to determine how a Danish citizen can take advantage of the EU regulation on succession when settling down in an EU member state, that is party to the regulation. In addition, the project aims to determine which consequences it has for Danish citizens that Denmark is not part of the EU regulation on succession.

The approach applied to seek the answers to the above questions is the dogmatic method of legal analysis. The method is used to demonstrate and analyze present law by using different legal sources. When applying the method, it is important to bear in mind, that not all legal sources have the same value when analyzing present law. On this ground the analysis will first and foremost rely on laws and the preparatory work hereof. Next, case law from The Court of Justice of the European Union will be introduced and analyzed. Legal literature and articles are not an actual legal source, but in spite of this it will be used as a supplement to understand the law and use it correctly.

In order to determine how Danish citizens can use the regulation selected relevant areas of the regulation has been described and analyzed. After each area has been analyzed it is determined how it impacts a Danish citizen. For this purpose, an example of a Danish citizen moving to a member state of the regulation has been set up in the beginning of the project. In addition to this it has, in a separate chapter, been analyzed and concluded which consequences it has for Danish citizens that Denmark is not party to the regulation. Both the advantages and the disadvantages has been identified.

In general, the project shows, that Danish citizens has a wide range of possibilities to use the regulation when planning their inheritance. Despite this, Danish citizens however do not get the full advantages of the regulation, which can only be reached if Denmark becomes party to the regulation. In addition to this, the analysis shows, that Denmark not being party to the regulation leaves a lot of unanswered questions for Danish citizens when planning their inheritance. These uncertainties would be eliminated by Denmark joining the regulation – in addition to Danish citizens getting all of the advantages. Being party to the regulation, of course also has its

disadvantages, but all in all the conclusion of this project concludes, that there are far more advantages than disadvantages by being party to the regulation.

1 Specialets rammer

Kapitel 1 er opbygget i 6 afsnit, hvorved rammerne for specialet fastsættes. Afsnit 1.1 består af en begrundelse for valg af emne, og indeholder endvidere et eksempel, der vil blive brugt i løbet af specialet. Afsnittet har det overordnede formål at beskrive og argumentere for valget af emne. Afsnittet munder ud i den egentlige problemstilling, som fremgår af afsnit 1.2.

I forlængelse af problemstillingen beskrives specialets afgrænsning i afsnit 1.3. Dernæst beskrives den anvendte metode i afsnit 1.4 efterfulgt af en beskrivelse af anvendte retskilder i afsnit 1.5. Kapitel 1 afsluttes med en drejebog for specialet i afsnit 1.6.

1.1 Emnevalg

Verden bliver mindre og mindre i den forstand, at vi nemmere og nemmere fysisk kan rykke os rundt i verden. Mennesker bliver født et sted, vokser op et andet sted og lever sit voksne liv et helt tredje sted. Årsagerne hertil kan være mange. Det kan være, at man er flyttet grundet arbejde eller af familiemæssige årsager, ja sågar skattelovgivningen i de enkelte lande kan være baggrunden for, at mennesker flytter på tværs af landegrænser.

Arveretten er et spændende område – og relevant for os alle – og med en formentlig fortsat stigende tendens til, at verden bliver mindre, og at vi arbejder og bor over hele verden, er internationale regler om arv og skifte særdeles relevant at arbejde med. Arveretten er forbundet med stærke følelser, og med faste traditioner i de enkelte lande, er det måske ikke så underligt, at der endnu ikke er en ensformig regulering af arv – end ikke en ens regulering i hele Den Europæiske Union (EU). EU er dog kommet et godt stykke af vejen med vedtagelse af Europa-Parlamentet og Rådets forordning nr. 650/2012 af 4. juli 2012 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende arv, og om accept og fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførsel af et europæisk arvebevis (arveretsforordningen).

Lovgivning på området omfatter både national og international lovgivning, hvilket kan medvirke til, at det synes uoverskueligt at få overblik over retstilstanden, særligt fordi retstilstanden i høj grad er påvirket af, hvilket land man bor i på tidspunktet for ens dødsfald. På baggrund heraf er det relevant at undersøge, efter hvilket lands regler arv efter danske statsborgere, der dør i udlandet, skal fordeles – og hvilke muligheder afdøde har for selv at påvirke, hvorledes der skal forholdes med arven efter vedkommende. Dette med henblik på at skabe overblik over retsstillingen på området.

Et eksempel på en situation, hvor det er relevant at have kendskab til internationale regler om arv og skifte kunne være følgende. Thomas er gift med Helene og sammen har de to børn, Karoline og Katrine. De er alle fire danske statsborgere. Familien vil gerne flytte til et andet og varmere europæisk land, men især Thomas er betænkelig herved, da han ikke ved, hvordan arven efter ham vil blive fordelt, hvis han afgår ved døden i udlandet. Thomas er meget optaget af arv, da han, sammen med sin bror, ejer en større dansk virksomhed, der er gået i arv til brødre fra deres forældre. Thomas har et stærkt ønske om, at virksomheden skal falde i arv til hans døtre, og dette har han allerede sikret i et testamente i Danmark. De spørgsmål, som opstår, i forbindelse med familiens påtænkte udflytning, er, hvilket lands regler, der finder anvendelse ved Thomas' dødsfald i EU, og om testamentet oprettet i Danmark vil blive accepteret.

Eksemplet skal bidrage til forståelsen af retstilstanden, og vil blive inddraget i løbet af specialet, herunder særligt i kapitel 3.

Den 4. juli 2012 blev arveretsforordningen vedtaget i EU og trådte efterfølgende i kraft den 17. august 2015. Som følge af det danske retsforbehold, står Danmark udenfor forordningen. Det er på denne baggrund relevant at undersøge, hvorvidt Thomas ville være stillet anderledes, såfremt Danmark tiltrådte forordningen. Altså bliver spørgsmålet, hvorvidt danske statsborgere er dårligere stillet i forbindelse med planlægning af arv og dødsboskifte, end statsborgere i andre europæiske lande, der har tiltrådt arveretsforordningen?

1.2 Problemformulering

På baggrund af ovenstående er problemformuleringen som følger:

Hvordan, og i hvilket omfang, kan danske statsborgere drage fordel af arveretsforordningen, og hvilke konsekvenser har det for danske statsborgere, at Danmark ikke har tiltrådt arveretsforordningen?

1.3 Afgrænsning

Dette kandidatspeciale tager udgangspunkt i internationale arveforhold, og hvordan en dansk statsborger, der ved sin død er domicileret i et andet land end Danmark, er stillet arveretligt. Specialet afgrænser sig dog til udelukkende at omhandle arveretsforordningen og besvarelse af problemformuleringen vil tage udgangspunkt i det i afsnit 1.1 opsatte eksempel vedrørende Thomas og hans familie. Dette henset til det tilladte omfang af specialet. Specialet vil derfor ikke omhandle danske statsborgere, der ved deres død er bosiddende i et nordisk land, herunder Finland, Island, Norge og Sverige, hvilken situation er omfattet af Den Nordiske Dødsbokonvention af 19. november 1934, som Danmark har tiltrådt. Derudover vil Haagerkonventioner vedrørende arv og skifte, som Danmark ikke har tiltrådt, heller ikke blive behandlet. Endvidere vil bodeling ikke blive behandlet, om end sammenhængen mellem ægtefællers formueforhold og arveretsforordningen vil blive berørt.

I forbindelse med arv opstår også en række skattemæssige spørgsmål. Afgifter og skatter i forbindelse med dødsboskifte vil ikke blive behandlet i nærværende speciale, idet fokus for specialet er privatretten.

Specialet indeholder ikke en redegørelse for andre landes nationale arveretlige lovgivning. Andre landes arvelovgivning vil således udelukkende blive behandlet i det omfang, der er tale om arveretsforordningen eller internationale regler om arv og skifte som Danmark har tiltrådt,

herunder Haagerkonventionen af 5. oktober 1961 om lovkonflikter vedrørende formen for testamentariske bestemmelser (Haagerkonventionen om testamenters form).

Formålet med specialet er at give læseren et overblik over, og en forståelse af, centrale bestemmelser i arveretsforordningen, samt hvordan danske statsborgere kan drage fordel af forordningen. I forlængelse heraf vil også konsekvenserne for danske statsborgere af, at Danmark ikke er tiltrådt arveretsforordningen blive behandlet.

1.4 Metode

I specialet vil den retsdogmatiske metode blive anvendt. Den retsdogmatiske metode anvendes til at beskrive og fastlægge de lege lata.¹ Metoden anvendes til objektivt at fortolke, analysere og systematisere retskilderne inden for specialets område. Ved brug af den retsdogmatiske metode opnås der viden om retstilstanden for specialets område ud fra en intern synsvinkel. Dette på baggrund af, at der vil blive anvendt relevante retskilder, der belyser retsområdet og på baggrund heraf beskrives gældende ret med udgangspunkt i specialets problemformulering.²

Specialets lovmæssige udgangspunkt er arveretsforordningen, og til at analysere bestemmelserne heri, og fastlægge retstilstanden inden for specialets problemformulering, anvendes retskildemateriale. Specialet vil primært anvende retskildemateriale med en vis værdi, herunder retspraksis fra den Europæiske Unions Domstol (EUD), arveretsforordningen samt forarbejder hertil som hovedkilde. Der vil endvidere, til at belyse problemstillingen, blive anvendt relevant juridisk litteratur. Specialet vil hovedsageligt anvende internationale retskilder, men også danske retskilder vil blive behandlet i et mindre omfang. De for specialet centrale retskilder, og deres retskildemæssige værdi, vil blive beskrevet i afsnit 1.5.

¹ Carsten Munk Hansen, Retsvidenskabsteori, 2018, 2. udgave, s. 204

² Ibid., s. 207f

Specialets analyse har til formål at analysere det for specialet udvalgte retskildemateriale, og herved opnå ny viden om gældende ret inden for specialets område på en systematisk, metodisk og transparent måde.³

1.5 Retskilder

Specialet vil indeholde en række retskilder, herunder dansk national lovgivning, international lovgivning, EU-lovgivning samt retspraksis fra EUD.

I specialet vil der endvidere blive anvendt juridisk litteratur. Den juridiske litteratur er ikke en retskilde, der kan støttes ret på, idet forfattere ikke har legitimitet til at skabe ret.⁴ Som følge heraf er en kritisk tilgang til den anvendte litteratur nødvendig, da litteraturen kan være præget af forfatterens personlige værdipræmisser.⁵ På baggrund af dette benyttes den juridiske litteratur alene som fortolknings- og analysebidrag i projektet, idet gældende ret skal udledes af lovgivning og retspraksis.

Anvendelse af de overfor nævnte kilder bidrager til besvarelse af specialets problemformulering. De centrale retskilder gennemgås straks herunder. Dette med henblik på at beskrive retskilderne samt at begrunde anvendelsen af dem. Der kan støttes ret på retskilder, og herigennem kan den gældende retstilstand udledes.

1.5.1.1 *Haagerkonventionen af 5. oktober 1961 om lovkonflikter vedrørende formen for testamentariske bestemmelser*

Haagerkonventionen om testamenter form er en mellemfolkelig aftale, der gælder for de indgåede stater. Konventioner, herunder naturligvis også Haagerkonventionen om testamenter form, er reguleret af Wienerkonventionen om traktatretten af 23. maj 1969 (WTK). Konventionen gælder for de indgåede stater, så snart disse har underskrevet konventionen og har

³ Carsten Munk Hansen, Retsvidenskabsteori, 2018, 2. udgave, s. 207

⁴ Ibid., s. 207

⁵ Ibid., s. 204

inkorporeret den, jf. WTK art. 11. WTK er desuden selv en konvention, som har til formål at fortolke og forstå konventionen og dennes retskildemæssige betydning for staterne.⁶

Haagerkonventionen anvendes i specialet til at fastslå, hvordan en dansk statsborger kan bruge bestemmelserne i arveretsforordningen. Haagerkonventionen er i den forbindelse relevant, da den har forrang for lignende bestemmelser i arveretsforordningen.

1.5.1.2 Arveretsforordningen

Arveretsforordningen blev vedtaget i Strasbourg den 4. juli 2012, og trådte i kraft den 17. august 2015. Arveretsforordningen er trådt i kraft i alle EU-medlemslande, med undtagelse af Danmark, Nordirland og Storbritannien.⁷ Arveretsforordningen er blevet til på baggrund af et ønske om at forenkle behandlingen af grænseoverskridende dødsboer, og er derfor vedtaget med hjemme i EF-traktatens artikel 61, litra c og artikel 65, hvorefter følger, at der i EU kan vedtages foranstaltninger om civilretlige spørgsmål med grænseoverskridende virkning. Dette dog kun i det omfang, det er nødvendigt for at hindre det indre markeds funktion.

Forordninger er almengyldige, er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i medlemslandene.⁸

Som følge af Danmarks forbehold overfor EU vedrørende retlige indre anliggende, er Danmark ikke bundet af bestemmelserne i arveretsforordningen, ligesom bestemmelserne heller ikke finder anvendelse i Danmark, jf. artikel 1 i Protokollen om Danmarks Stilling, der er knyttet som bilag til Amsterdamtraktaten.

Arveretsforordningen er centrum for dette speciale, og bruges med henblik på at fastslå retstilstanden for danske statsborgere, som ved deres død er bosiddende i et EU-land. Endvidere

⁶ *Frederik Harhoff m.fl.*, Folkeret, 2017, 1. udgave, s. 128

⁷ Bemærk at Storbritannien senere er trådt ud af EU-samarbejdet

⁸⁸ *Ulla Neergaard & Ruth Nielsen*, EU ret, 2016, 7. udgave, s. 150f

bruges forordningen til at analysere, hvilke konsekvenser det har for danske statsborgere, at Danmark ikke er tiltrådt forordningen.

1.5.2 Retspraksis fra EUD

EUD offentliggør ikke dissens i deres domme, hvilket medfører, at man ikke, som i eksempelvis dansk retspraksis, kan udlede argumenter fra mindretallets begrundelse for afgørelse. Ved anvendelse af domme fra EUD, bør det endvidere holdes for øje, at EUD anvender en dynamisk fortolkningsstil.

Domme fra EUD bliver i specialet anvendt til at belyse retstilstanden og dermed besvare specialets problemformulering.

1.6 Drejebog

Dette afsnit har til formål at præsentere specialets struktur på en overskuelig måde. Kapitlerne vil blive beskrevet i det følgende.

Kapitel 2: Heri gennemgås de danske regler for skiftekompetence og for anvendelse af dansk arveret. Dette med henblik på at fastslå, hvorvidt de danske skifteretter har kompetence til at behandle boet efter en dansker, der på sit dødstidspunkt er bosiddende i udlandet og herefter fastslå, hvorvidt dansk arvelovgivning i givet fald vil finde anvendelse.

Kapitel 3: Efter reglerne om dansk skiftekompetence og anvendelse af dansk arveret er gennemgået foretages en redegørelse og analyse af de for specialet relevante bestemmelser i arveretsforordningen. Efter behandlingen af bestemmelserne anvendes de på eksemplet om Thomas og hans familie fra afsnit 1.1. Formålet med dette er at fastslå hvordan, og i hvilket omfang, en dansk statsborger kan bruge arveretsforordningen, når vedkommende bosætter sig i et andet EU-land end Danmark, herunder hvorvidt et testamente oprettet i Danmark vil blive anerkendt i et andet EU-land.

Kapitel 4: Danmark står, som følge af landets retsforbehold overfor EU, uden for samarbejdet om arveretsforordningen, hvilket er en forudsætning for udfaldet af analysen i kapitel 3. Det er dog relevant at undersøge, hvorvidt Thomas og familien ville være stillet anderledes, såfremt Danmark havde tiltrådt konventionen. Dette undersøges i specialets kapitel 4.

Kapitel 5: Består af en konklusion, hvori de væsentligste dele af specialets delkonklusioner vil blive opsamlet.

2 De danske regler om arv og skifte

Dette kapitel består af fire afsnit. Afsnit 2.1 indeholder en gennemgang af de danske regler om skiftekompetence. Dette afsnit efterfølges af afsnit 2.3, der omhandler de danske regler om lovvalg. Både afsnit 2.1 og 2.2 indeholder udelukkende korte gennemgange af reglerne, idet hovedfokus for nærværende speciale ikke er de danske nationale regler. Når reglerne alligevel behandles, skyldes det, at det er relevant at starte dette speciale med at fastslå, hvorvidt, og i hvilket omfang, de danske skifteretter har kompetence til at behandle et dødsbo efter en dansker, der på tidspunktet for sin død var bosiddende udenfor Danmark.

Herefter følger afsnit 2.3, der omhandler de af Danmark tiltrådte internationale regler om arv, herunder særligt Haagerkonventionen om testamenters form. Kapitel 2 afsluttes med en delkonklusion i afsnit 2.4.

Er en dansk skifteret kompetent til at behandle et dødsbo, vil skifteretten altid anvende de danske skifteprocessuelle regler (lex fori). Det er derimod ikke sikkert, at det ligeledes er de danske arveretlige regler, der finder anvendelse.⁹

Dette kapitel har i det hele til formål at fastslå, hvorvidt de danske skifteretter har kompetence til at behandle boet efter en dansk statsborger, der på tidspunktet for sin død er bosiddende i udlandet, som Thomas i specialets eksemplet, jf. afsnit 1.1, samt arvestatuttet for vedkommende. Afsnit 2.3 har i tillæg til dette til formål at behandle Haagerkonventionen. Denne behandles, idet bestemmelserne heri også har relevans for anvendelsen af arveretsforordningen.¹⁰

2.1 De danske regler om skiftekompetence

De danske skifteretters kompetence til at behandle dødsboer er hjemlet i dødsboskiftelovens § 2. Heraf følger af stk. 1, at et dødsbo skiftes i den retskreds, hvor afdøde havde hjemting på

⁹ Torben Svenné Schmidt, International person- familie- og arveret, 1990, 1. udgave, side 130

¹⁰ Nærmere om denne sammenhæng afsnit 3.6.1 og 3.6.3

tidspunktet for sit dødsfald. Hjemting defineres som i retsplejelovens §§ 235 og 236. Dette er situationen, hvor afdøde ved sin død er processuel indlænding. Er afdøde processuel udlænding, altså har afdøde ved sin død ikke hjemting i Danmark, reguleres de danske skifteretters kompetence efter dødsboskiftelovens § 2, stk. 2 – 4. Thomas vil ved sin død være processuel udlænding, og skifteretternes kompetence skal derfor vurderes efter dødsboskiftelovens § 2, stk. 2 - 4.

Af dødsboskifteloven § 2, stk. 2 følger, at et dødsbo efter en processuel udlænding kan behandles i Danmark, hvis afdøde havde en tilknytning til Danmark og (nr. 1) efterlader sig aktiver, der ikke inddrages i bobehandlingen i udlandet eller (nr. 2) hvis der er tale om aktiver i Danmark og disse ikke er inddraget i bobehandlingen i udlandet. Fælles for begge henvisningsregler er, at aktiverne ikke må være omfattet af en bobehandling i udlandet.

Anmodning om bobehandling i Danmark skal indgives til skifteretten på det sted, hvor den faste ejendom er beliggende eller hvor aktiverne befinder sig, jf. dødsboskiftelovens § 2, stk. 3, 1. pkt. Er der hverken fast ejendom eller aktiver i Danmark indgives anmodningen til den retskreds, hvor arvingerne bor, jf. dødsboskiftelovens § 2, stk. 3, 2. pkt. Det skal endvidere dokumenteres, at aktivet, der ønskes skiftet i Danmark, ikke er indgået i en bobehandling i udlandet. Dette kan ske ved indsendelse af en erklæring fra en offentlig myndighed i den afdødes bopæls- eller opholdsland.

I dansk ret gælder som udgangspunkt universalitetsprincippet,¹¹ og som følge heraf skal alle afdødes aktiver inddrages i bobehandlingen i Danmark, såfremt en dansk skifteret er kompetent til at behandle dødsboet. Der gælder dog den undtagelse, at en dansk skifteret ved et henvisningsbo kun er kompetent til at skifte de aktiver, der er omfattet af henvisningen.¹²

Endvidere følger det, at en dansk skifteret kan behandle et dødsbo efter en processuel udlænding, såfremt Justitsministeriet henviser boet til en dansk skifteret. Årsagen til denne regel er, at ikke alle lande følger princippet om bobehandlingens enhed og universalitet, som man gør i

¹¹ Allan Philip, Dansk international privat- og procesret, 1971, 3. udgave, side 270

¹² Torben Svénné Schmidt, International person- familie- og arveret, 1990, 1. udgave, side 131

Danmark, og der er dermed tale om en slags ”nødkompetence” som sikrer, at der ikke opstår kompetencehuller.¹³

Opsummerende kan det kort konkluderes, at danske skifteretter kun har kompetence til at behandle dødsboer, når afdøde på tidspunktet for sin død var processuel indlænding, altså havde hjemting i Danmark.

2.2 De danske regler om lovvalg

I Danmark er der igennem retspraksis fastslået den regel, at de arveretlige forhold skal bedømmes efter arveladerens sidste domicillov.¹⁴ De arveretlige regler, der skal anvendes, kaldes også arvestatuttet. Arvestatuttet regulerer blandt andet spørgsmål om, hvem der er arveladers legale arvinger, hvorledes arven skal fordeles mellem dem og på hvilken måde arvingerne skal modtage arven.¹⁵ Afdødes sidste domicil er ”*det land eller territoriale retsområde, hvori en person har bopæl eller ophold i den hensigt varigt at forblive der eller i det mindste uden hensigt til, at opholdet kun skal være midlertidigt.*”¹⁶ Det er dermed loven i dette land, der skal anvendes ved behandlingen af arv efter afdøde.

Det processuelle hjemtingsbegreb, der afgør de danske skifteretters kompetence, er ikke sammenfaldende med domicilbegrebet, der anvendes ved lovvalg, og der kan derfor opstå en situation, hvor en dansk skifteret har kompetence til at behandle dødsboet, men må behandle det efter anden lovgivning end dansk.

Har afdøde fast ejendom i et andet land, hvori der er særlige regler for arvemåden til en fast ejendom, vil de danske skifteretter anvende disse regler (*lex rei sitae*). Dette skyldes, at der ikke er nogen forventning om, at en dansk skifterets afgørelse, der er baseret på domicilprincippet, vil kunne gennemtvinges i det land, hvor den faste ejendom er beliggende.¹⁷

¹³ *Torben Svénné Schmidt*, International person- familie- og arveret, 1990, 1. udgave, side 126

¹⁴ *Ibid.*, side 131

¹⁵ *Ibid.*, side 133

¹⁶ *Ibid.*, side 16

¹⁷ *Ibid.*, side 133

Efter dansk ret afgøres afdødes arvestatut således efter vedkommendes sidste domicil.

2.3 Internationale regler om arv og skifte tiltrådt af Danmark

Dansk arvelovgivnings forhold til internationale regler om arv er reguleret i arvelovens § 98. Heraf følger, at regeringen i Danmark kan indgå overenskomster med andre lande om forholdet mellem andre landes regler om arv og de danske regler om arv. Muligheden for at indgå en sådan aftale om arv findes ved Danmarks tiltrædelse af Haagerkonventionen om testamenters form, hvilken vil blive gennemgået straks nedenfor. Danmark er ligeledes en del af Den Nordiske Dødsbokonvention af 19. november 1934 (med senere ændringer), hvilken dog ikke vil blive gennemgået i nærværende speciale, jf. afgrænsningen i afsnit 1.3.

Foruden Haagerkonventionen og Den Nordiske Dødsbokonvention er bemyndigelsen i arvelovens § 98 ikke benyttet, og de to konventioner er således de eneste internationale regler om arv og skifte, som er gældende i Danmark.

2.3.1 Haagerkonventionen af 5. oktober 1961 om lovkonflikter vedrørende formen for testamentariske dispositioner

I det følgende redegøres der for Haagerkonventionen om testamenters form. Konventionen gennemgås, idet arveretsforordningen indeholder en bestemmelse, der medfører, at i situationer, hvor både Haagerkonventionen om testamenters arv og arveretsforordningen finder anvendelse, har konventionen forrang.

Haagerkonventionen trådte i kraft i Danmark den 19. september 1976.¹⁸ Foruden Danmark har 41 lande tiltrådt konventionen.¹⁹ Konventionen behandler udelukkende testamentsformen og formålet med konventionen er at begrænse mulighederne for at tilsidesætte et testamentet på

¹⁸ Bekendtgørelse nr. 456 af 14. september 1976

¹⁹ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=40>

grund af formmangler.²⁰ Den regulerer ikke selve indholdet af testamentet, hvilket derfor må reguleres af andre regler.

Haagerkonventionen afgrænser i artikel 1, stk. 1 i hvilke situationer en testamentarisk disposition er gyldig for så vidt angår formen. Det er den, når den opfylder formkravene i den nationale lov, hvor: a) testamentet blev oprettet, b) testator var statsborger ved oprettelsen af testamentet eller ved sin død, c) testator havde domicil ved oprettelsen af testamentet eller ved sin død, d) testator havde sin bopæl ved oprettelsen af testamentet eller ved sin død, e) ejendommen er beliggende, såfremt der er tale om en disposition over fast ejendom. Domicilbegrebet kan være forskelligt fra land til land²¹ og det er derfor i artikel 1, stk. 3 bestemt, at spørgsmålet om, hvorvidt en person har domicil et bestemt sted skal afgøres efter lovgivningen på dette samme sted.

For tilbagekaldelse af testamenter gælder, jf. Haagerkonventionen om testamenter forms artikel 2, at en tilbagekaldelse er gyldig, såfremt den er gyldig efter artikel 1. Af artikel 3 følger, at også gensidigt oprettede testamenter er omfattet af konventionens bestemmelser og i artikel 7 findes den sædvanlige ordre public regel.

Af artikel 5 fremgår, at regler, der begrænser en testators mulighed for at oprette et testamente grundet testators alder, statsborgerskab eller andre personlige forhold skal betragtes som formregler. Begrundelse for denne regel skal formentlig findes i, at visse lande har været tilbøjelige til at betragte forholdene som habilitetsmangler og ikke mangler vedrørende formkrav.²² Ved at inddrage bestemmelsen i konventionen fjernes al tvivl om, hvorledes sådanne forhold skal kategoriseres.

I artikel 6 er det bestemt, at ”*Denne konventions regler om anvendelig lovgivning skal gælde uafhængig af gensidighed.*” Dette medfører, at konventionen skal anvendes, selvom det ikke er en af de kontraherende staters lovgivning, der skal anvendes og som følge heraf, bliver

²⁰ *Torben Svénné Schmidt*, International person- familie- og arveret, 1990, 1. udgave, [side 140](#)

²¹ *Ibid.*, [side 140](#)

²² *Ibid.*, [side 141](#)

statsborgere fra andre lande, end de lande, der har tiltrådt konventionen, også påvirket af konventionen.

2.4 Delkonklusion

På baggrund af ovenstående kan det konkluderes, at de danske skifteretter, som altovervejende udgangspunkt, ikke vil være kompetente til at behandle dødsboet efter Thomas. Efterlader Thomas sig aktiver i Danmark, vil de danske skifteretter dog være kompetente til at skifte disse, såfremt aktiverne ikke skiftes i udlandet.

Havde de danske skifteretter været kompetent, eller er de det for en del af arven, vil de ikke anvende dansk lov, men derimod loven i det land, hvor Thomas bosætter sig, idet dette land vil være Thomas' sidste domicil. De danske skifteretter vil således i dette tilfælde skulle anvende et andet lands lov.

For så vidt angår internationale regler om arv har Danmark udelukkende tiltrådt Den Norske Dødskonvention og Haagerkonventionen om testamenters form. De formelle regler for testamenter, der er reguleret i Haagerkonventionen, er omfattende, men konventionen omhandler til gengæld udelukkende de formelle regler.

3 Arveretsforordningen

Nærværende kapitel 3 består af en analyse af udvalgte bestemmelser i arveretsforordningen. Bestemmelserne er udvalgt med det sigte, at de kan bidrage til besvarelsen af specialets problemformulering. Kapitlet starter med i afsnit 3.1 at behandle tilblivelsen af arveretsforordningen og Danmarks retsstilling i forhold til forordningen.

Kapitlet er herefter opdelt i 7 afsnit, der hver behandler et område af arveretsforordningen. Afsnit 3.2 omhandler formålet med forordningen, og danner grundlag for forståelsen og analysen af forordningens bestemmelser. I afsnit 3.3 analyseres forordningens

anvendelsesområde, hvilket afsnit efterfølges af en analyse af forordningens kompetence-regler i afsnit 3.4. Lovvalg behandles i afsnit 3.5 og i afsnit 3.6 behandles formel og materiel gyldighed af en dødsdisposition. Afsnit 3.7 omhandler anerkendelse af retsafgørelser og afsnit 3.8 behandler det europæiske arveretsbevis.

I hvert af afsnittene 3.2 - 3.8 vil der, efter analysen, være et underafsnit, hvori de netop gennemgåede regler anvendes på specialets eksempel fra afsnit 1.1 om Thomas. På denne vis gøres det konkret og overskueligt, hvordan, og i hvilket omfang, en dansk statsborger kan drage fordel af bestemmelserne i arveretsforordningen.

Kapitlet afsluttes med en delkonklusion i afsnit 3.9.

3.1 Tilblivelsen af arveretsforordningen og Danmarks retsstilling

3.1.1 Tilblivelsen af arveretsforordningen

Arbejdet med at skabe en fælles regulering af arv indenfor EU startede i kølvandet på Amsterdamtraktaten fra 1997, idet arveforordningen, i en efterfølgende handlingsplan for, hvordan Amsterdamtraktaten skulle gennemføres, blev gjort til et indsatspunkt.²³ Efterfølgende udgav EU-kommissionen en grønbog om arv og testamente, hvilken førte til fremsættelsen af forslag til arveretsforordningen den 14. oktober 2009,²⁴ der senere blev vedtaget i ændret for den 4. juli 2012. Forinden dette var arvespørgsmålet ikke omfattet af nogen af de internationale private retlige bestemmelser, som EU havde vedtaget,²⁵ og det overordnede mål med forordningen var derfor at bidrage til et egentligt europæisk civilretligt område for sager omhandlende arv.²⁶

²³ Rådets og kommissionens handlingsplan for, hvorledes Amsterdamtraktatens bestemmelser om indførelse af et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed bedst kan gennemføres, ”Wien-handlingsplanen” EFT C 19 af 23.01.1997 og i øvrigt Kasper Stensgaard i Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, side 205

²⁴ KOM (2009) 154 endelig

²⁵ Grønbog om arv og testamente, KOM (2005) 65 endelig, side 3

²⁶ EU-kommissionens konsekvensanalyse, SEK (2019) 411 endelig

Arveretsforordningen har i sin præambel 83 betragtninger. Betragtningerne bidrager til fortolkningen af arveretsforordningen, men kildeværdien af betragtningerne er usikker. Som konsekvens af, at man i arveretsforordningen i høj grad er afhængig af betragtningerne, idet der ”lov-gives” igennem disse, skabes en unødvendig usikkerhed omkring retstilstanden.²⁷ Usikkerheden pointeres ganske klart af Kasper Steensgaard i Festskrift til Irene Nørgaard, hvor han henviser til sager, hvor EUD helt har ignoreret forordningsbetragtninger.²⁸ I andre sager har EUD udtalt, at en betragtning kan være vejledende, men pointerer samtidig, at den ikke i sig selv kan være en retsregel.²⁹ Der er således ikke en pligt for EUD til at inddrage betragtningerne i deres afgørelser, om end de kan tjene som fortolkningsbidrag.

Arveretsforordningen er blevet til med hjemmel i TEUF artikel 81(2)(c),³⁰ der omhandler foranstaltninger til sikring af forenelighed mellem EU-medlemslandenes regler om lovvalg og retternes kompetence. Det kan diskuteres, og er også i litteraturen blevet det, hvorvidt arveretsforordningen med rette i stedet burde være blevet til med hjemmel i TEUF artikel 81(3), der omhandler retsakter, der vedrører familieret med grænseoverskridende virkninger. I bemærkningerne til arveretsforordningen begrundes valget af hjemmel med, at det kun er i de nordiske lande, at familie- og arveretten er knyttet tæt sammen.³¹ Grunden til kritikken i litteraturen skal formentlig findes i det faktum, at ved kvalifikationen af arveretsforordningen under TEUF artikel 81(2)(c), kan forordningen vedtages med simpelt flertal, mens forordninger med hjemmel i TEUF artikel 81(3) kræver enstemmighed ved vedtagelsen.³² Arveretsforordningen skulle dermed ”kun” vedtages med simpelt flertal. I Festskrift til Irene Nørgaard retter Kasper Steensgaard stor kritik mod dette, idet han med ordene ”*Det er ganske foruroligende, at EU administrerer en minoritetsbeskyttelse på den måde, at den ikke finder anvendelse, hvis den alligevel kun er relevant for et mindretal af forordningslandene*”³³ slår fast, at han anser det for værende under al kritik, at arveretsforordningen er givet med hjemme i bestemmelsen, hvorefter der kun kræves simpelt flertal for vedtagelse. Dette forhold er ikke relevant for anvendeligheden af

²⁷ Kasper Steensgaard, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, [side 205](#)

²⁸ Ibid., [side 206](#)

²⁹ Ulla Neergaard & Ruth Nielsen, EU ret, 2016, 7. udgave, [s. 151](#)

³⁰ Betragtning 2 til arveretsforordningen

³¹ KOM (2009) 154 endelig

³² Kasper Steensgaard, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, [side 206](#)

³³ Ibid., [side 206](#)

arveretsforordningen, eller den videre analyse i nærværende speciale. Det ville dog fremstå som en ufuldstændig fremstilling om arveretsforordning, såfremt denne problematik ikke blev italesat.

3.1.2 Danmarks retsstilling i forhold til arveretsforordningen

Arveretsforordningen gælder ikke i Danmark, og som følge heraf er den ikke en del af dansk lovgivning. Når den alligevel er relevant at behandle, set fra en dansk statsborgers perspektiv, skyldes det, at danske statsborgere kan støtte ret på forordningen, til trods for Danmarks retsforbehold.³⁴

I relation til arveretsforordningen er det særligt vigtigt at holde for øje, hvorvidt der er tale om en ”medlemsstat” eller en ”stat”. Danmark er i forordningens forstand ikke en ”medlemsstat”, da Danmark ikke har tiltrådt forordningen, men er derimod en ”stat”, ligesom alle verdens lande er det. At Danmark ikke er en medlemsstat i forordningens forstand, fremgår ikke direkte af lovtæksten, men derimod udelukkende af betragtning 82 og 83 til forordningen. Dette kan skabe tvivl om, hvorvidt Danmark skal anses som en medlemsstat i forordningens forstand. At der i forslaget til arveretsforordningen var en bestemmelse om, at Danmark (sammen med også Irland og England) ikke var at anse som medlemsstater i forordningens forstand,³⁵ hvilken bestemmelse senere blev fjernet inden arveretsforordningen kom til afstemning,³⁶ gør blot tvivlen større. Det vil dog være uforeneligt med Danmarks retsforbehold over for EU at nå til den konklusion, at Danmark er en medlemsstat i forordningens forstand, idet der af retsforbeholdet følger, at retsakter omfattet af forbeholdet hverken binder Danmark eller finder anvendelse i Danmark.³⁷ Endvidere ville en sådan konklusion være uforeneligt med ordlyden af betragtning 82 og 83 til arveretsforordningen.

³⁴ *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, [side 203](#) og *Sys Rovsing og Johan Stæger Hartmann*, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113

³⁵ KOM (2009) 154 endelig, [side 14](#)

³⁶ *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, [side 207](#)

³⁷ Artikel 2 i protokol (nr. 22) om Danmarks stilling

Konklusionen er på denne baggrund, at Danmark i forordningens forstand skal anses for værende en stat på lige fod med alle andre lande i verden.³⁸ For at undgå forvirring, og med inspiration fra Kasper Steensgaard,³⁹ bruges i specialet betegnelsen ”forordningslandene” som en fællesbetegnelse for de EU-medlemslande, der deltager i forordningen. Om lande der ikke deltager i forordningen, herunder Danmark, vil i det følgende blive brugt betegnelsen ”tredjelande” som samlebetegnelse herfor.

I tillæg til usikkerheden vedrørende kvalifikationen af Danmarks status kommer, at der, ved oversættelsen af forordningen til dansk, er der sket fejl i oversættelsen vedrørende medlemsstat og stat.⁴⁰ Da sondringen er yderst vigtigt, vil der i det følgende blive anvendt den korrekte brug af begreberne, som de fremgår af den engelske version af forordningen, dog med justeringen som nævnt ovenfor vedrørende brugen af begreberne ”forordningslande” og ”tredjelande”.

3.2 Formålet med arveretsforordningen

I det følgende vil formålet med, og overvejelserne bag, arveretsforordningen blive behandlet, idet disse i høj grad bidrager til fortolkningen af bestemmelserne i forordningen.

Af betragtning 7 til arveretsforordningen fremgår et af hovedformålene med forordningen – og EU i det hele taget – nemlig et optimalt fungerende indre marked.⁴¹ I betragtningen fastslås om det indre markeds funktion, at denne:

”... bør fremmes ved at fjerne hindringerne for den frie bevægelighed for personer, der på nuværende tidspunkt har svært ved at gøre deres rettigheder gældende, når det drejer sig om arvesager med grænseoverskridende virkninger. Borgerne bør inden for det europæiske retlige område være i stand til på forhånd at tilrettelægge arven efter dem.” (egen fremhævning)

³⁸ Se for samme konklusion Kasper Steensgaard, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, [side 208](#)

³⁹ Kasper Steensgaard, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, [side 208](#)

⁴⁰ Sys Røvsing og Johan Stæger Hartmann, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, [afsnit 3](#)

⁴¹ Ulla Neergaard & Ruth Nielsen, EU ret, 2016, 7. udgave, [s. 147](#)

Med forordningen søges således at give personer i EU mulighed for at planlægge arven efter dem, selv såfremt de måtte bosætte sig i et andet EU land end deres oprindelsesland, og dermed fjerne en af de hindringer, der kan være for den frie bevægelighed for personer.

I betragtning 8 beskrives endvidere behovet for, at ”kompetence, lovvalg, anerkendelse eller, alt efter tilfældet, om accept, eksigibilitet og fuldbyrdelse af retsafgørelser, officielt bekræftede dokumenter og retsforlig samt om indførelsen af et europæisk arvebevis” reguleres af forordningen. Herigennem bliver det for personer, der har deres sædvanlige opholdssted i EU, muligt at bestemme, hvilke arveretlige regler, der skal finde anvendelse på arven efter dem, ligesom arvinger og andre berettigede efter afdøde sikres på en effektiv måde.⁴²⁴³ I det hele søges det at gøre behandlingen af arvesager med et grænseoverskridende element mindre kompleks.

3.3 Anvendelsesområdet for arveretsforordningen

Anvendelsesområdet for arveretsforordningen er vigtigt at få defineret, idet dette er afgørende for, hvorvidt arveretsforordningens bestemmelser finder anvendelse på en given situation. Anvendelsesområdet var endvidere noget af det første, der blev diskuteret i forbindelse med behandlingen af arveretsforordningen.⁴⁴ Formålet med nærværende afsnit 3.3 er at analysere bestemmelserne om anvendelsesområdet for arveretsforordningen med henblik på at kunne fastslå, hvorvidt arv efter en dansk statsborger, Thomas, kan være omfattet af anvendelsesområdet for arveretsforordningen.

Arveretsforordningen finder anvendelse på arv, jf. arveretsforordningens artikel 1, nr. 1, og det er derfor indledningsvist vigtigt at få afklaret, hvordan arv defineres. Arv defineres i arveretsforordningen som:

⁴² Justitsministeriets notat om tilvalg af arveretsforordningen, <https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2015/Bilag%2028%20-%20AL.pdf>

⁴³ Justitsministeriets grundnotat vedrørende forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordningen om lovvalg, kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af et europæisk arvebevis, KOM (2009) 154 endelig

⁴⁴ Grøn bog om arv og testamente, KOM (2005) 65 endelig

”enhver form for overgang af goder, rettigheder og forpligtelser ved dødsfald, hvad enten det drejer sig om en viljesbestemt overførsel ved dødsdisposition eller om overgang ved arv efter loven”⁴⁵ (egen fremhævning)

Af definitionen følger, at både arv, der skal fordeles efter et testamente og arv, der skal fordeles efter loven, er omfattet af arveretsforordningen. Denne definition stemmer overens med formålet i betragtning 9 til arveretsforordningen, og er desuden sammenfaldende med den forståelse af begrebet arv, der hersker i dansk ret.⁴⁶

Af arveretsforordningens artikel 1, nr. 2 fremgår en række undtagelser til anvendelsesområdet. Heraf følger blandt andet, at forordningen ikke finder anvendelse på formueforholdet mellem ægtefæller, jf. artikel 1, nr. 2, litra d. Det betyder, at ægtepagter, valg af formueordning og lignende ikke berøres af forordningen og spørgsmål vedrørende dette skal derfor afgøres efter anden lovgivning. Det fremgår dog af betragtning 12 til arveretsforordningen, at:

”De myndigheder, der behandler en given arv i henhold til denne forordning, bør dog afhængigt af situationen tage hensyn til opløsningen af afdødes formueforhold mellem ægtefæller eller tilsvarende formueforhold ved fastlæggelsen af dødsboet og de arveberettigedes respektive andele.” (egen fremhævning)

Således opfordres den ret, der har skiftekompetencen, til at tage afdødes formueforhold med en ægtefælle i betragtning ved sin vurdering af fordelingen af arven efter afdøde. Ud fra et logisk synspunkt giver dette efter forfatteren af nærværende speciales vurdering mening, idet man formentlig næppe vil komme frem til det rigtige resultat for fordelingen af arv, hvis ægtefællers formueforhold ikke tages i betragtning. Dette skyldes, at formueforholdet er afgørende for, hvor meget der falder i arv efter afdøde. Det er dog vigtigt at fremhæve, at der efter ordlyden, hvor ordet ”bør” bruges, ikke er tale om en pligt for den skiftekompetente ret. Hvordan EUD vil forholde sig, hvis ægtefællers formueforhold ikke er taget i betragtning, er endnu ikke afklaret.

⁴⁵ Arveretsforordningen artikel 3, stk. 1, litra a

⁴⁶ Rasmus Kristian Feldthusen, *m.fl.*, Arveretten, 2017, 5. udgave, side 5f.

Spørgsmålet om ægtefællers formueforhold falder uden for området for nærværende speciale, jf. afgrænsningen i afsnit 1.3, om end området i sig selv er yderst relevant, særlig i relation til spørgsmålet om fordeling af arv og ægtefællers formueforholds indvirkning herpå.

Foruden formueforhold mellem ægtefæller og ægtepagter er gaver eller overdragelse på anden måde end ved arv heller ikke omfattet af arveretsforordningen, jf. artikel 1, nr. 2, litra g. Dog skal spørgsmål vedrørende tilbageførsel eller nedsættelse af arv som følge af gaver behandles efter den lov, der efter arveretsforordningen finder anvendelse.⁴⁷ Eksempler på dispositioner, der falder uden for anvendelsesområdet, kunne være sædvanlige gaver og begunstigelser i forsikringsordninger.⁴⁸ Denne undtagelse skal dog fortolkes strengt, og eksempelvis en aftale om, at et af afdødes goder skal tilfalde en forudbestemt person ved afdødes død, er omfattet af arveretsforordningen, og er derfor ikke en gave.⁴⁹

Endvidere er spørgsmål, der er omfattet af reglerne for selskaber, herunder eksempelvis stiftelsesdokumenter og vedtægter, hvori det er bestemt, hvem kapitalandelene skal tilfalde i tilfælde af et medlems død, undtaget fra arveretsforordningens anvendelsesområde, jf. artikel 1, nr. 2, litra h. Det betyder, at eksempelvis en forkøbsret i en ejerftale skal respekteres.

Ifølge arveretsforordningen artikel 2 påvirker forordningen ikke myndighederne i forordningslandenes mulighed for at behandle arveretlige spørgsmål. Heraf følger, at arveretsforordningen ikke regulerer, hvilken myndighed der i forordningslandene skal behandle spørgsmål om arv.

3.3.1 Finder arveretsforordningen anvendelse på arv efter Thomas?

Udgangspunktet for arveretsforordningen er, at den finder anvendelse på arv, jf. arveretsforordningen artikel 1, stk. 1. Arven efter en dansk statsborger, som Thomas, vil derfor falde indenfor arveretsforordningens anvendelsesområde. Dette vil den uanset om der er tale om arv efter et

⁴⁷ Justitsministeriets notat om tilvalg af arveretsforordningen, <https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2015/Bilag%2028%20-%20AL.pdf>

⁴⁸ *Sys Rovsing og Johan Stæger Hartmann*, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, [afsnit 7](#)

⁴⁹ Sag C-277/20, [præmis 34 og 36](#)

testamente, som det Thomas allerede har oprettet i Danmark, eller arv efter loven, hvis testamentet i Danmark ikke kan anerkendes, jf. arveretsforordningens artikel 1, jf. artikel 3, stk. 1, litra a.⁵⁰

En række spørgsmål, der vil opstå ved Thomas' død, vil falde uden for anvendelsesområdet for arveretsforordningen, herunder formueforholdet mellem Helene og Thomas og spørgsmål i forbindelse med en ejerftale for Thomas' virksomhed.

3.4 Kompetence i henhold til arveretsforordningen

Spørgsmålet om skiftekompetence (herefter ”kompetence”) er afgørende at få klarlagt og analyseret, idet reglerne om kompetence afgør, hvor en arvesag skal behandles. Kompetence kan også benævnes værneting,⁵¹ men i nærværende speciale vil definitionen kompetence blive anvendt, idet det er denne definition, der anvendes i arveretsforordningen. I underafsnit 3.4.4 til nærværende afsnit behandles spørgsmålet om, hvorvidt retten i et forordningsland kan tillægges kompetence til at behandle arven efter en dansk statsborger, Thomas, der bosætter sig i et forordningsland.

I EU-kommissionens grønbog om arv om testamente fra 2005 blev det fremhævet, at medlemsstaterne i EU havde meget forskellige kriterier, når det kom til, hvordan man fastlagde, hvem der havde kompetence til at behandle en arvesag. Nogle medlemsstater brugte kriteriet om afdødes bopæl, andre afdødes statsborgerskab og nogle anvendte i visse situationer formuegoders placering som kriterie. Ved fastlæggelse af reglerne om kompetence i arveretsforordningen tog man, ud fra det synspunkt at det var det mest hensigtsmæssigt, hensyn til alle de forskellige interesser.⁵²

⁵⁰ Arveretsforordningen artikel 3, stk. 1, litra a

⁵¹ Se for eksempel *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, side 208

⁵² EU-kommissionens grønbog om arv og testamente, KOM (2005) 65 endelig

For kompetence gælder efter arveretsforordningen det udgangspunkt, at det forordningsland, hvor afdøde havde sit sædvanlige opholdssted på tidspunktet for sit dødsfald, er kompetent til at træffe afgørelse om hele arven, jf. artikel 4. Det vil da også ofte være her, at de fleste af afdødes aktiver befinder sig, hvorfor det synes at være en pragmatisk løsning.⁵³ Begrebet ”sædvanligt opholdssted” er ikke defineret i arveretsforordningen. Dette giver mulighed for, at begrebet kan udvikle sig i retspraksis, hvilket kan anses som en styrke,⁵⁴ og det er derfor ikke nødvendigvis negativt, at der ikke er en præcis definition.⁵⁵ Enkelte forfattere har dog taget en mere kritisk tilgang til manglen af en klar definition, herunder professorerne Elizabeth B. Crawford og Janeen M. Carruthers, der mener, at det er usandsynligt, at der mellem flere parter vil være konsensus om, hvor afdødes sædvanlige opholdssted var.⁵⁶

Fortolkningsbidrag til begrebet ”sædvanligt opholdssted” findes i betragtning 23 til arveretsforordningen, hvoraf følger:

”For at fastlægge det sædvanlige opholdssted bør den myndighed, der behandler arvesagen, foretage en samlet vurdering af afdødes livsomstændigheder i årene forud for dødsfaldet og på dødstidspunktet under hensyn til alle relevante, faktiske forhold, især varigheden og lovligheden af afdødes tilstedeværelse i den pågældende stat samt vilkårene og baggrunden for denne tilstedeværelse. Det således fastlagte sædvanlige opholdssted bør vise en nær og stabil tilknytning til den pågældende stat under hensyntagen til denne forordnings specifikke mål.”⁵⁷ (egen fremhævning)

Ved vurderingen, af hvor en persons sædvanlige opholdssted er, skal der således foretages en samlet og konkret vurdering af alle personens livsomstændigheder. Endvidere kan forordningens formål inddrages under vurderingen. I tvivlstilfælde kan man desuden inddrage afdødes center for livsudfoldelse eller statsborgerskab.⁵⁸ Dette forholdsvis store spillerum medfører, at

⁵³ Kasper Steensgaard, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, side 209

⁵⁴ Sys Røvsing og Johan Stæger Hartmann, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, afsnit 1

⁵⁵ Geert Van Calster, European Private International Law, 2016, 2. udgave, side 336

⁵⁶ Elizabeth B. Crawford og Janeen M. Carruthers, Speculation on the Operation of Succession Regulation 650/2012: Tales of the Unexpected, side 876f

⁵⁷ Arveretsforordningen betragtning 23

⁵⁸ Ibid., betragtning 24

det ikke er utænkeligt, at flere retter i forordningslandene kan komme frem til at være kompetente i samme arvesag, som også Elizabeth B. Crawford og Janeen M. Carruthers har pointeret, hvilket selvsagt potentielt giver en ugunstig situation.⁵⁹ Geert Van Calster pointerer i sin bog, *European Private International Law*, at denne problemstilling fremhæver vigtigheden af reglen om litispændens⁶⁰, idet denne kan ”afværge” problemstillingen. Reglen om litispændens finder dog udelukkende anvendelse, såfremt der er tale om de samme sagsparter i alle forordningslandene, hvilket begrænser reglens anvendelsesområde. I situationer, hvor reglen om litispændens ikke kan anvendes, må reglen om indbyrdes sammenhængende krav i arveretsforordningens artikel 18, der har en svagere ordlyd, anvendes til at løse situationer, hvor flere retter anser sig for værende kompetente.⁶¹

Årsagen til, at udgangspunktet for fastlæggelse af kompetence er afdødes sædvanlige opholdssted, skal formentlig findes i den tendens, der var i den europæiske internationale privatret i årene op til vedtagelsen af arveretsforordningen. Tendensen i disse år var, at større og større fokus blev lagt på personers sædvanlige opholdssted og at der modsat blev lagt mindre og mindre vægt på personers statsborgerskab, domicil og bopæl.⁶²

Af ordlyden i arveretsforordningens artikel 4 følger, at den kompetente ret er kompetent til at træffe afgørelse om hele arven.⁶³ Denne bestemmelse er begrundet i princippet om arvens universalitet og helhed, hvilket princip også kendes fra danske ret.⁶⁴ En samlet behandling af hele arven skal sikre, at formålet med arveretsforordningen forfølges.

Det kan opsummerende konkluderes, at det klarer udgangspunkt for fastlæggelse af kompetence er, at det forordningsland, hvor afdøde på tidspunktet for sin død havde sit sædvanlige opholdssted, er kompetent til at træffe afgørelse om hele arven efter afdøde.⁶⁵ Til dette udgangspunkt er der dog en række undtagelser, hvilke vil blive gennemgået i afsnit 3.4.2. Først

⁵⁹ *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, [side 209](#)

⁶⁰ Jf. arveretsforordningen artikel 17

⁶¹ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, [side 338](#)

⁶² *Sys Roving og Johan Stæger Hartmann*, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, [afsnit 1](#)

⁶³ Se også *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, [side 209](#)

⁶⁴ Jf. ovenfor afsnit 2.1

⁶⁵ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, [side 331](#)

behandles dog spørgsmålet om, hvorledes artikel 4 spiller sammen med nationale regler om kompetence.

3.4.1 Kompetencereglen i artikel 4's samspil med nationale regler om kompetence

Der er et naturligt samspil mellem kompetencereglen i artikel 4, der giver retten i det forordningsland, hvor afdøde havde sit sædvanlige opholdssted på dødstidspunktet kompetence til at træffe afgørelse om hele arven, og nationale regler om kompetence i arvesager. Samspillet mellem arveretsforordningen og nationale regler er blevet prøvet ved EUD i sag C-20/17. Sagen omhandler en fransk statsborger, der er afdød ved døden. Hans sædvanlige opholdssted ved sin død var Frankrig og afdøde havde ikke oprettet et testamente. Afdødes bo befandt sig i Frankrig og Tyskland.⁶⁶ Retten i Frankrig udstedte et nationalt arvebevis, der fastslog, at afdødes to sønner var arvinger til halvdelen af boet hver.⁶⁷ Arvingerne anmodede herefter byretten i Tyskland om at udstede et begrænset arvebevis for så vidt angik aktiverne i Tyskland. Den tyske byret kom frem til, at man ikke var kompetent til at behandle arvesagen, idet kompetencen for hele arven tilhørte retten i Frankrig efter arveretsforordningens artikel 4.⁶⁸ Arvingerne ankede denne afgørelse til den regionale appeldomstol i Berlin, Tyskland.⁶⁹ Appeldomstolen i Tyskland var af den opfattelse, at den tyske byret, i overensstemmelse med national tysk lovgivning, havde international kompetence til at udstede et begrænset arvebevis, som det arvingerne ønskede, på den baggrund, at aktiverne befandt sig i Tyskland.⁷⁰ Det var appeldomstolen, der anlagde sagen for EUD.⁷¹

Appeldomstolen gjorde gældende, at det ikke fremgår klart, at man ved arveretsforordningen har haft til hensigt på en udtømmende måde at regulere den internationale kompetence til udstedelse af nationale arvebeviser, som man med arveretsforordningens artikel 64, stk. 1 har gjort det vedrørende det europæiske arvebevis.⁷² Appeldomstolen gjorde endvidere gældende, at

⁶⁶ Sag C-20/17, præmis 19

⁶⁷ Ibid., præmis 20

⁶⁸ Ibid., præmis 22

⁶⁹ Ibid., præmis 23

⁷⁰ Ibid., præmis 24

⁷¹ Ibid., præmis 23

⁷² Ibid., præmis 25 og nærmere om det europæiske arvebevis i afsnit 3.8

byretten i Tyskland fejlagtigt havde konkluderet, at arveretsforordningens artikel 4 fandt anvendelse på den konkrete sag. Appeldomstolen var af den opfattelse, at arveretsforordningen kun vedrører retsafgørelser, mens nationale arvebeviser ikke udgår sådanne afgørelser.⁷³

Spørgsmålet til behandling af EUD var herefter, hvorvidt:

”... artikel 4 ... skal fortolkes således, at den er til hinder for en lovgivning i en medlemsstat ... som fastsætter, at selv om arvelader på dødstidspunktet ikke havde sit sædvanlige opholdssted i denne medlemsstat, er retterne i sidstnævnte stadig kompetente til at udstede nationale arvebeviser i forbindelse med en arvesag med grænseoverskridende virkninger, når aktiver i boet befinder sig på nævnte medlemsstats område...”⁷⁴ (egen fremhævning)

Spørgsmålene, der skal besvares, bliver således 1) hvad der defineres som en retsafgørelse og 2) hvordan kompetencereglerne i arveretsforordningen spiller sammen med nationale regler om kompetence.

EUD fremhævede, at arveretsforordningen artikel 4 ”regulerer retterne i medlemsstaternes generelle kompetence, mens fordelingen af kompetence på nationalt niveau fastsættes ifølge de nationale regler, jf. denne forordnings artikel 2.”⁷⁵

Det afgørende bliver herefter, hvordan ordlyden ”at træffe afgørelse” i arveretsforordningens artikel 4 skal fortolkes, idet udfaldet heraf er bestemmende for, hvorvidt en afgørelse falder ind under arveretsforordningens område, eller hvorvidt den ikke gør, og derfor kan træffes efter national lovgivning.

I den konkrete sag var det således, at den procedure, der var gået forud for udstedelsen af det nationale arvebevis i Tyskland, alene var foregået i den frivillige retspleje, og afgørelsen om

⁷³ Sag C-20/17, præmis 27

⁷⁴ Ibid., præmis 29

⁷⁵ Ibid., præmis 36

udstedelsen indeholdt udelukkende en ”konstatering af faktiske forhold uden nogle elementer, der kan tillægges retskraft.”⁷⁶

EUD konkluderer i sagens præmis 40, at ordlyden af arveretsforordningens artikel 4 ikke i sig selv gør det muligt at fastslå, hvorvidt ”at træffe afgørelse” udelukkende skal forstås som retslige afgørelser. Der blev derfor inddraget andre fortolkningsbidrag. Til brug for fortolkningen af bestemmelsen anvendes arveretsforordningens artikel 13 samt præambel 32, idet EUD udtaler, at:

*”... artikel 13 sammenholdt med 32. betragtning ... har således til formål at forenkle arvingers og legatarers skridt ved at fravige de kompetenceregler, der er fastsat i denne forordnings artikel 4-11. De retter, som er kompetente til at træffe afgørelse om hele arven i henhold til nævnte forordnings artikel 4, er derfor i princippet kompetente til at modtage arveretlige erklæringer. Heraf følger, at den i artikel 4 fastsatte kompetenceregel tillige omfatter procedurer, der ikke munder ud i vedtagelsen af en retsafgørelse.”*⁷⁷ (egen fremhævning)

EDU konkluderer således, at ”at træffe afgørelse” skal forstås i bred forstand, således at arveretsforordningens artikel 4 giver ret til, at der kan træffes beslutninger for hele arven, uanset om der er tale om en retsafgørelse eller ej. Formuleringen i arveretsforordningens artikel 4 ”at træffe afgørelse” dækker således både over retsafgørelser og andre afgørelser. Afgørelser fra notarere er dermed også omfattet af arveretsforordningen.⁷⁸ Når der i nærværende speciale henvises til ”retten”, er notarere således også omfattet. I sagen var der truffet en afgørelse vedrørende et nationalt arvebevis, hvilken afgørelse falder under anvendelsesområdet for arveretsforordningens artikel 4.

Den i hovedsagen omhandlede afgørelse faldt under arveretsforordningens anvendelsesområde, og det skal derfor undersøges nærmere, hvordan samspillet er mellem nationale

⁷⁶ Sag C-20/17, præmis 38

⁷⁷ Ibid., præmis 42

⁷⁸ Geert Van Calster, European Private International Law, 2016, 2. udgave, side 340

kompetenceregler om kompetencereglen i arveretsforordningens artikel 4. Dette med henblik på at fastslå, i hvilket omfang anvendelsen af de nationale love bliver begrænset. For at sikre gennemførelsen af formålene med arveretsforordningen, herunder navnlig at sikre overensstemmelse mellem bestemmelserne om kompetence og lovvalg på arveretsområdet samt gensidig anerkendelse af retsafgørelser og hindring af at der træffes uforenelige retsafgørelser i forskellige forordningslande, konkluderede EUD, at arveretsforordningens artikel 4 skal fortolkes således, at den fastlægger retterne i forordningslandenes kompetence vedrørende procedurer for udstedelse af nationale arvebeviser.⁷⁹ Bestemmelsen er dermed til hinder for, at der i et forordningsland udstedes nationale arvebeviser, der strider imod retten i et andet forordningslands kompetence til at behandle arvesagen. Den tyske byret kunne således ikke i sagen udstede et nationalt arvebevis for aktiverne i Tyskland.

3.4.2 Undtagelser til udgangspunktet

Udgangspunktet i arveretsforordningens artikel 4 kan fraviges på fire forskellige måder, herunder ved aftale om værneting, kompetence i tilfælde af lovvalg, subsidiær kompetence og forum necessitatis. De fire undtagelser vil blive behandlet i det følgende.

3.4.2.1 *Aftale om værneting, jf. arveretsforordnings artikel 5*

Bestemmelsen om aftale om værneting er relevant i den situation, hvor afdøde har truffet en beslutning om lovvalg efter arveretsforordningens artikel 22, og afdøde har valgt loven i et forordningsland. Bestemmelsen har dermed et begrænset anvendelsesområde, idet den kun finder anvendelse i situationer, hvor afdøde har truffet et lovvalg til fordel for loven i et forordningsland, og dermed ikke når lovvalget er truffet til fordel for loven i et tredjeland.⁸⁰ Et lovvalg til fordel for loven i et tredjeland har dermed ikke betydning for forordningslandenes kompetence til at behandle arvesager.⁸¹

⁷⁹ Sag C-20/17, præmis 52 - 53

⁸⁰ *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, side 212

⁸¹ *Geert Van Calster*, European Private International Law, 2016, 2. udgave, side 331

Efter arveretsforordningen artikel 5 kan de berørte parter aftale, at det forordningsland, hvis lov der er foretaget et aktivt lovvalg til fordel for, skal have enekompetence til at træffe afgørelse om ethvert arveretligt spørgsmål. Med denne artikel sikres muligheden for, at det forordningsland, hvis lovgivning skal anvendes, også kan behandle arvesagen, såfremt de berørte parter i arvesagen ønsker dette. Det er nødvendigt at se nærmere på definitionen af ”de berørte parter” for at kunne fastslå, hvilke personer det er, der skal være enige om en aftale om værneting. En nærmere beskrivelse af ”de berørte parter” findes i betragtning 28 til arveretsforordningen,⁸² der har følgende ordlyd:

”Det bør afgøres i det enkelte tilfælde, alt efter især det spørgsmål, der er omfattet af værnetingsaftalen, om aftalen skal indgås mellem alle de parter, der berørt af arvesagen, eller om nogle af dem kan aftale at indbringe et specifikt spørgsmål for den valgte ret i en situation, hvor denne rets afgørelse om spørgsmålet ikke vil berøre de øvrige parters arverettigheder.” (egen fremhævning)

Heraf kan det udledes, at det ikke nødvendigvis er alle parter i et dødsbo, der er ”de berørte parter” som omtalt i arveretsforordningen artikel 5. Det er forfatteren af nærværende speciales refleksion, at dette synes at være en praktisk god løsning, idet det giver bestemmelsen mere smidighed, som følge af, at der ikke kræves samtykke fra alle parter i en arvesag, men kun de parter, der er berørte af aftalen om værneting. Er det kun enkelte aktiver, der skal omfattes af en værnetingsaftale, vil det således kun være nogle af parterne, der er ”de berørte parter”, mens det vil være alle parter, der er ”de berørte parter”, såfremt en værnetingsaftale omfatter hele arvesagen. Det må forventes, at en værnetingsaftale ofte vil omfatte hele arven, idet der vælges værneting til fordel for det forordningsland, hvis arvelovgivning skal findes anvendelse, og parterne i en arvesag formentlig vil ofte kunne se fordelene i, at det land, der har kompetence til at behandle sagen, er sammenfaldende med det lands lovgivning, der anvendes. Omvendt, hvis afdøde udelukkende har truffet lovvalg for en del af afdødes aktiver, kan man forestille sig en situation, hvor en del af arven vil blive skiftet i et land, efter dette lands lovgivning, mens en anden del af arven vil blive skiftet i et andet land, efter dette andet lands lovgivning.

⁸² Sys Rovsing og Johan Stæger Hartmann, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, [afsnit 2](#)

3.4.2.2 *Kompetence som følge af et lovvalg, jf. arveretsforordningen artikel 7*

En ret er kompetent i tilfælde af et lovvalg efter artikel 22, jf. arveretsforordningen artikel 7, hvis a) en ret har erklæret sig inkompetent, b) parterne i sagen har aftalt værneting efter artikel 5 eller c) parterne i sagen udtrykkeligt har accepteret, at den ret, ved hvilken sagen er anlagt, er kompetent. Lovvalgsreglerne vil blive analyseret i afsnit 3.5, mens nærværende afsnit behandler kompetence.

Kompetence efter arveretsforordningen artikel 7 kan således forekomme på 3 forskellige måder, hvoraf litra a og b har forbindelse til øvrige kompetenceregler. Litra a hænger sammen med arveretsforordningen artikel 6 vedrørende en rets mulighed for at erklære sig inkompetent, jf. nærmere om artikel 6 nedenfor, og litra b hænger sammen med aftalt værneting efter arveretsforordningen artikel 5, hvilken er gennemgået ovenfor.

Kompetence efter arveretsforordningens artikel 7, stk. 1, litra a

Kompetence efter arveretsforordningens artikel 7, stk. 1, litra a forlægger, når en anden ret har erklæret sig inkompetent. Inkompetence reguleres efter artikel 6, og denne bestemmelse skal derfor behandles nærmere for at fastlægge, hvornår en ret er kompetent efter artikel 7, stk. 1, litra a.

Af arveretsforordningen artikel 6, stk. 1, litra a, vedrørende en rets erklæring om inkompetence, fremgår, at når afdøde har foretaget et lovvalg efter arveretsforordningen artikel 22 til fordel for et forordningsland, kan en ret

”... ved hvilken sagen er anlagt i medfør af artikel 4 eller artikel 10, efter anmodning fra en af parterne i sagen erklære sig inkompetent, hvis den mener, at retterne i den medlemsstat, hvis lov er valgt, er bedre egnet til at træffe afgørelse i arvesagen i betragtning af de praktiske omstændigheder i forbindelse med arvesagen, f.eks.

parternes sædvanlige opholdssted og det sted, hvor goderne befinder sig” (egen fremhævning)

Dette er reglen om forum non conveniens, og den finder anvendelse, hvis retterne i det forordningsland, til fordel for hvilket lands lov der er foretaget et aktiv lovvalg, er bedre egnet til at træffe afgørelse i arvesagen, i betragtning af de praktiske omstændigheder i forbindelse med arvesagen.⁸³ Litra a omhandler situationen, hvor de berørte parter ikke har foretaget et kompetencevalg efter arveretsforordningen artikel 5. Litra a er således udtryk for, at mindst en af de berørte parter ikke ønsker at arvesagen skal behandles ved det efter arveretsforordningen artikel 5 mulige forordningsland, og man således foretrækker, at arvesagen behandles i det forordningsland, der er kompetent efter hovedreglen i arveretsforordningen artikel 4 eller reglen om subsidiær kompetence i arveretsforordningen artikel 10.

Af arveretsforordningens artikel 6, stk. 1, litra b følger, at en ret skal erklære sin inkompetent, hvis sagen er anlagt i medfør af arveretsforordningen artikel 4 eller 10 og ”... *parterne i sagen i overensstemmelse med artikel 5 har aftalt at tillægge en ret eller retterne i den medlemsstat, hvis lov er valg, kompetence.*” Litra b behandler dermed den modsatte situation af litra a. Bestemmelsens litra b beskytter, ved henvisningen til lovvalgsreglen i arveretsforordningen artikel 5, kompetencevalg foretaget af de berørte parter.⁸⁴

Inkompetence er, såfremt betingelserne er opfyldt, således muligt efter litra a og er påkrævet efter litra b. I sammenhæng med dette skal det også fremhæves, at inkompetence efter arveretsforordningen artikel 6, stk. 1, litra a kun kan ske på baggrund af en anmodning fra parterne, mens erklæringen efter litra b ikke kræver en anmodning fra parterne.⁸⁵

⁸³ Kasper Steensgaard, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, side 212 og Geert Van Calster, European Private International Law, 2016, 2. udgave, side 331f

⁸⁴ Geert Van Calster, European Private International Law, 2016, 2. udgave, side 331

⁸⁵ Ibid., side 332

Erklærer en ret sig inkompetent, enten med hjemme i arveretsforordningen artikel 6, stk. 1, litra a eller b, bliver retterne i det forordningsland, der afvises til fordel for, kompetente efter arveretsforordningen artikel 7, stk. 1, litra a.⁸⁶

Kravene til en erklæring af inkompetence efter arveretsforordningen artikel 6 har været prøvet ved EUD i sag C-422/20. Situationen var her, at en spansk ret afstod at være kompetent til at foretage skiftet efter en tysk statsborger, da retten fandt, at en tysk ret ville være bedre til at forstå dette.⁸⁷ Den spanske ret havde ikke udtrykkeligt erklæret sig inkompetent, og spørgsmålet var derfor, hvorvidt dette var et krav førend den tyske ret kunne behandle sagen.⁸⁸ EUD udtalte, at:

*”Hverken ordlyden af arveretsforordningens artikel 6 eller dens artikel 7 indeholder nogen henvisning til den måde, hvorpå den ret, ved hvilken sagen tidligere er anlagt, skal erklære sig inkompetent, og følgelig til nødvendigheden af en udtrykkelig erklæring herom fra denne ret, selv om det er korrekt, at retssikkerhedsprincippet indebærer, at erklæringen af inkompetence utvetydigt fremgår af denne rets erklæring for at undgå kompetencekonflikt...”*⁸⁹ (egen fremhævning)

Konklusionen er således, at en kompetent rets erklæring om inkompetence ikke nødvendigvis skal være udtrykkelig, men at den skal være utvetydig, således retssikkerheden for borgerne sikres, idet der undgås kompetencekonflikter mellem retter i forskellige forordningslande.⁹⁰

Kompetence efter arveretsforordningens artikel 7, stk. 1, litra a, jf. artikel 6 er i det hele en måde at vise respekten for kompetenceaftaler. Bestemmelsen fastslår muligheden, henholdsvis pligten, for en ret til at erklære sig inkompetent på baggrund af hovedreglen om kompetence i

⁸⁶ Og Kasper Steensgaard, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, side 212

⁸⁷ Sag C-422/20, præmis 20

⁸⁸ Ibid., præmis 21-22

⁸⁹ Ibid., præmis 33

⁹⁰ Ibid., præmis 34

arveretsforordningens artikel 4, subsidiær kompetence efter artikel 10 eller aftale om kompetence efter artikel 5.⁹¹

Kompetence efter arveretsforordningens artikel 7, stk. 1, litra b

Kompetence tillægges en ret i et forordningsland efter arveretsforordningens artikel 7, stk. 1, litra b, såfremt parterne i arvesagen har indgået en aftale om værneting i overensstemmelse med arveretsforordningens artikel 5, jf. nærmere om artikel 5 ovenfor.

For bestemmelserne i både arveretsforordningens artikel 7, stk. 1, litra a og b gælder, at der kan argumenteres for, at de i praksis er overflødige, idet de egentlig blot er modsætningerne til bestemmelserne i arveretsforordningens artikel 6 – eller omvendt at artikel 6 er overflødig. Eneste forskel på bestemmelserne er, at man ved artikel 7, stk. 1, litra a og b ser situationen fra forordningslandenes, for hvilke afdøde har foretaget et aktivt lovvalg til fordel for, perspektiv.⁹² At inkludere alle bestemmelserne i forordningen giver dog en klarhed om, hvad der menes, og gør alt andet lige lovteksten mere tilgængelig for læseren, end havde bestemmelserne i artikel 7, stk. 1, litra a og b været undladt.

Kompetence efter arveretsforordningens artikel 7, stk. 1, litra c

Litra c tillægger et forordningsland kompetence, hvis afdøde havde foretaget et lovvalg til fordel for dette forordningsland, og parterne i sagen udtrykkeligt har accepteret, at en ret i dette forordningsland er kompetent. Bestemmelsen er en smule forvirrende, idet den lyder meget som kompetence på baggrund af en lovvalgsaftale, hvilken situation allerede er reguleret af arveretsforordningen artikel 7, stk. 1, litra a, jf. artikel 5. Artikel 7, stk. 1, litra c må derfor forstås således, at hvis de berørte parter udtrykkeligt accepterer, at den ret, der behandler sagen, er kompetent, er der foretaget en formel aftale om kompetence.⁹³

⁹¹ Geert Van Calster, European Private International Law, 2016, 2. udgave, [side 331](#)

⁹² Ibid., [side 332](#)

⁹³ Ibid., [side 332](#)

Opsummering

Kompetence i tilfælde af et lovvalg er således et forordningslands, til fordel for hvis lov, der er truffet lovvalg efter artikel 22, mulighed for at blive kompetent. Kompetence kan efter arveretsforordningens artikel 7 tillægges, hvis en tidligere ret har erklæret sig inkompetent, hvis de berørte parter har tillagt forordningslandet kompetence, eller hvis parterne i arvesagen udtrykkeligt har accepteret, at den ret, hvor sagen er anlagt, er kompetent. Det er vigtigt at fremhæve, at arveretsforordningens artikel 7 ikke omtaler ”hele arven”, som det er tilfældet i artikel 5, jf. ovenfor. Den kompetence som retterne tillægges efter artikel 7 omfatter således ikke nødvendigvis hele arven. Omfanget af kompetencen er afhængigt af, hvor stor kompetence retten er blevet tillagt efter bestemmelserne i arveretsforordningens artikel 7, stk. 1, litra a - c.

3.4.2.3 Subsidiær kompetence, jf. arveretsforordningens artikel 10

Der kan tillægges en ret i et forordningsland kompetence til at træffe afgørelse om hele arven, hvis afdøde på tidspunktet for sin død havde aktiver i forordningslandet, også selvom afdøde ikke havde sit sædvanlige opholdssted i et forordningsland.⁹⁴ Denne subsidiære kompetence følger af arveretsforordningens artikel 10.

Subsidiær kompetence forudsætter, at den afdøde var statsborger i forordningslandet på dødstidspunktet, eller, subsidiært, at den afdøde havde sit forrige sædvanlige opholdssted i forordningslandet, og at der ikke er gået mere end 5 år siden det sædvanlige opholdssted blev ændret, jf. arveretsforordningens artikel 10, stk. 1. Forordningslandenes mulighed for at få tillagt subsidiær kompetence efter artikel 10, stk. 1 omfatter hele arven, og er således ikke begrænset til eksempelvis kun at omfatte situationer, hvor aktiverne ikke indgår i skiftet i et andet land, som de danske skifteretter er under begrænsningen i dødsboskiftelovens § 2, stk. 2.⁹⁵ Med bestemmelsen i arveretsforordning artikel 10, stk. 1 gives således en bred kompetence til forordningslandene, hvilket potentielt kan give uhensigtsmæssige situationer. Eksempelvis vil retterne i

⁹⁴ *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, side 213

⁹⁵ *Ibid.*, side 212

Frankrig være kompetente til at skifte boet efter en fransk statsborger, selvom vedkommende har boet og opholdt sig i et tredjeland størstedelen af sit liv.⁹⁶ Er dette tredjeland Danmark vil man tilmed få den situation, at de danske skifteretter også vil anse sig for kompetente til at behandle dødsboet efter princippet om afdødes hjemting, jf. ovenfor afsnit 2.1. Behandler en ret i Frankrig dødsboet i ovenstående situation, vil retten dog skulle anvende loven i det tredje land, som den franske borger bosatte sig i, jf. arveretsforordningens artikel 21, i dette eksempel dansk lov.

Arveretsforordningens artikel 10, stk. 2 giver forordningslandene kompetence til at træffe afgørelse om aktiver (i modsætning til hele arven), der befinder sig i forordningslandet, hvis intet forordningsland har kompetence efter stk. 1. Således sikres det, at et forordningsland, hvori der befinder sig aktiver som afdøde efterlader sig, altid vil have kompetence til at behandle disse, såfremt der ikke er andre forordningslande, der har kompetence hertil. Som følge heraf sikrer man, at der ikke kan opstå en situation, hvor intet forordningsland har kompetence til at skifte aktiver, der befinder sig i et forordningsland. Bestemmelsen kan dog risikere at stride imod det danske princip om dødsboets universalitet, og giver risiko for, at både Danmark som tredjeland og et forordningsland foretager dødsboskifte på samme aktiv, og at det potentielt resulterer i modstridende resultater.⁹⁷ Det skal fremhæves, at arveretsforordningens artikel 10, stk. 2 er subsidiær i forhold til stk. 1, og at den desuden er den eneste bestemmelse i arveretsforordningen, hvorefter delt kompetence er muligt.⁹⁸

3.4.2.4 *Forum necessitatis, jf. arveretsforordningens artikel 11*

Den sidste undtagelsesbestemmelse, der findes i arveretsforordningens artikel 11, vedrører forum necessitatis og er en meget snæver undtagelsesbestemmelse.⁹⁹ Bestemmelsen giver forordningslandene kompetence til at træffe afgørelse i arvesager, hvis en sag ikke med rimelighed kan anlægges eller føres i et tredjeland, eller hvis det viser sig at være umuligt at føre sagen i

⁹⁶ I samme retning *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, [side 213](#)

⁹⁷ *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, [side 214](#)

⁹⁸ *Geert Van Calster*, European Private International Law, 2016, 2. udgave, [side 333](#)

⁹⁹ *Sys Rovsing og Johan Stæger Hartmann*, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, [afsnit 2.4](#)

tredjelandet. Sagen skal have en tilstrækkelig tilknytning til det forordningsland, hvor sagen er anlagt. Bestemmelsen skal kun anvendes i helt særlige situationer, eksempelvis ved borgerkrig i tredjelandet.¹⁰⁰

3.4.3 Øvrige bestemmelser vedrørende kompetence

Foruden ovenstående bestemmelser er det relevant at nævne, at den kompetent ret har pligt til at afslutte en sag, denne har påbegyndt i medfør af arveretsforordningens artikel 4 eller 10, såfremt de berørte parter i arvesagen har indgået en mindelig løsning i det forordningsland, hvis lov den afdøde har valg, jf. arveretsforordningens artikel 8, jf. artikel 22. Arveretsforordningen står således ikke i vejen for, at de berørte parter i en arvesag kan afslutte en sag udenretlig i det land, hvis lov afdøde har valgt. Endvidere finder almindelige regler om litispændens anvendelse, jf. arveretsforordningens artikel 17.

3.4.4 Hvem har kompetence til at behandle dødsboet efter Thomas?

Det er tidligere konkluderet, at arven efter Thomas er omfattet af arveretsforordningens anvendelsesområde. Spørgsmålet er herefter, hvem der har kompetence til at behandle hans dødsbo.

Arveretsforordningens udgangspunkt, der følger af artikel 4, er, at det forordningsland, hvor Thomas havde sit sædvanlige opholdssted på sit dødstidspunkt, er kompetent til at behandle hans dødsbo. Denne kompetence omfatter hele dødsboet. Når Thomas bosætter sig i et EU-land, der har tiltrådt arveretsforordningen, vil udgangspunktet derfor være, at dette land har kompetence til at behandle hele hans dødsbo. Dette kan i flere tilfælde tænkes ikke at være det mest hensigtsmæssige. Er den væsentligste del af Thomas' aktiver placeret i Danmark, som de formentlig vil være som følge af familievirksomheden, kan det tænkes, at det var mere hensigtsmæssigt, at en dansk skifteret behandlede i hvert fald denne del af boet. Som konkluderet i kapitel 2 vil de danske skifteretter dog som udgangspunkt ikke anse sig som kompetente efter de danske regler, og vil derfor ikke forsøge at få tillagt kompetencen. For at en dansk skifteret

¹⁰⁰ Sys Røvsing og Johan Stæger Hartmann, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, [afsnit 2.4](#)

kan blive kompetent til at behandle dødsboet efter Thomas, eller en del heraf, vil det kræve, at man følger proceduren i dødsboskifteloven vedrørende tilladelse fra Justitsministeriet i tilfælde af, at ingen andre lande anser sig som kompetente til at behandle et eller flere aktiver i dødsboet. Dette bliver dog ikke aktuelt, da en ret i et forordningsland vil være kompetent efter arveretsforordningens artikel 4. De danske skifteretter er derfor ikke kompetente, og kan ej heller blive kompetente, til at behandle dødsboet efter Thomas.

Som behandlet i afsnit 3.4.2 er der dog en række udtagelser til udgangspunktet om, hvilken ret der er kompetent til at behandle arvesagen, herunder aftale om værneting, kompetence som følge af et lovvalg, subsidiær kompetence og forum necessitatis.

En aftale om værneting mellem de berørte parter kan kun indgås, såfremt Thomas har truffet et lovvalg i overensstemmelse med arveretsforordningens artikel 22. Forudsættes det, at Thomas har truffet et gyldigt lovvalg til fordel for dansk ret, kan de berørte parter, antageligt Helene, Katrine og Caroline, dog ikke indgå en aftale om værneting efter arveretsforordningens artikel 5. Det skyldes, at bestemmelsen udelukkende tillader en aftale om værneting, hvis den lov, der er valgt efter arveretsforordningens artikel 22, er loven i et forordningsland. Til trods for, at Danmark er en medlemsstat i EU, er Danmark ikke et forordningsland. Helene, Katrine og Caroline kan derfor ikke indgå en aftale om værneting, der tillægger de danske skifteretter kompetence til at behandle arven efter Thomas. Havde Thomas derimod truffet et lovvalg til fordel for loven i et forordningsland ville Helene, Katrine og Karoline kunne vælge, at retterne i dette land skulle behandle dødsboet efter Thomas. Har Thomas ikke truffet et lovvalg efter arveretsforordningens artikel 22 finder artikel 5 ikke anvendelse.

Arveretsforordningens artikel 7 giver en ret i et forordningsland kompetence til at behandle et dødsbo i 3 forskellige situationer, når afdøde havde valgt dette forordningslands lov efter arveretsforordningens artikel 22. For det første tillægges retten kompetence, hvis en anden ret, der tidligere havde behandlet retten, erklærer sig inkompetent. For det andet tillægges retten kompetence, såfremt der er foretaget et valg om værneting efter arveretsforordningens artikel 5 og for det tredje tillægges kompetence, hvis parterne i sagen udtrykkeligt har accepteret det. For Thomas og familien opstår samme udfordring her, som ved artikel 5. Foretager Thomas et

lovvalg til fordel for dansk ret, finder artikel 7 ikke anvendelse, da den udelukkende omhandler situationer, hvor et forordningslandslov er afdødes valgte lov.

Subsidiær kompetence efter arveretsforordningens artikel 10, stk. 1 kan blive relevant for boet efter Thomas, hvis han og familien efter flere år i et forordningsland beslutter at flytte tilbage til Danmark. Bestemmelsen medfører, at såfremt Thomas bor i Danmark på tidspunktet for sin død, og efterlader sig aktiver i et forordningsland, er forordningslandets retter kompetente til at dødsbobehandle aktivet, hvis forordningslandet er Thomas' tidligere sædvanligt opholdssted (inden han flyttede tilbage til Danmark), og det ikke er mere end 5 år siden Thomas flyttede tilbage til Danmark. Selv såfremt betingelserne ikke er opfyldt, vil forordningslandet dog alligevel være kompetente til at skifte aktiverne placeret i forordningslandet. Det skyldes, at arveretsforordningens artikel 10, stk. 2 giver et forordningsland ret til at skifte aktiver, der befinder sig i forordningslandet, såfremt intet andet forordningsland er kompetent til at skifte det. Dør Thomas i Danmark vil de danske skifteretter være kompetente til at behandle hans dødsbo. Da Danmark ikke er et forordningsland, vil arveretsforordningens artikel 10, stk. 2 finde anvendelse, og Thomas' aktiver i et forordningsland, vil derfor blive skiftet i dette land.

Kompetencereglerne vedrørende forum necessitatis er ikke relevant for Thomas og hans familie.

På baggrund af overstående kan det konkluderes, at Thomas' dødsbo skal behandles af det forordningsland familien bosætter sig i, samt at Helene, Katrine og Karoline ikke har mulighed for at påvirke dette. Flytter familien på et tidspunkt tilbage til Danmark, og de danske skifteretter dermed bliver kompetente til at behandle Thomas' dødsbo, vil denne behandling ikke omfatte aktiver, der befinder sig i forordningslande, idet forordningslandene, hvor aktiverne befinder sig, har kompetence til at skifte disse aktiver. Dette vil de danske skifteretter formentlig acceptere, i hvert fald for så vidt angår fast ejendom, jf. afsnit 2.2. At forordningslande, hvor danske statsborgeres aktiver befinder sig, er kompetente til at skifte disse aktiver, gælder uanset om den danske statsborger på et tidspunkt har haft sit sædvanlige opholdssted i forordningslandet eller ej.

3.5 Lovvalg

I det følgende behandles lovvalgsreglerne i arveretsforordningen. Reglerne er vigtige at analysere, idet disse er afgørende for at kunne fastslå, hvilken lov, der skal finde anvendelse på fordelingen af arv – og i hvilket omfang afdøde selv kan påvirke lovvalget.

3.5.1 Hovedreglen

For lovvalg er hovedreglen, at det er loven i det land, hvor afdøde havde sit sædvanlige opholdssted, der finder anvendelse på hele arven, jf. arveretsforordningens artikel 21, stk. 1. Afdødes sædvanlige opholdssted er ikke defineret i arveretsforordningen, men skal fastslås på baggrund af en samlet vurdering af afdødes livsomstændigheder, jf. nærmere herom ovenfor i afsnit 3.4.

Arveretsforordningens artikel 21, stk. 2 fastslår videre, at det undtagelsesvis er muligt, at et andet lands lov kan finde anvendelse. Dette kræver, at afdøde på tidspunktet for sin død havde en ”*klart tættere tilknytning*” til dette andet land. Heraf opstår et spørgsmål om, hvad der kræves for, at afdøde anses for at have en klart tættere tilknytning til et andet land. Svaret herpå fremgår ikke af lovteksten, og må derfor søges fundet i betragtningerne til arveretsforordningen. Af betragtning 24 følger, at bestemmelsen kan være relevant, hvis afdøde ”... *af arbejdsmæssige eller økonomiske grunde havde slået sig ned i udlandet for at arbejde dér, nogle gange for længere tid, men havde bevaret en nær og stabil tilknytning til sit hjemland.*” Kasper Steensgaard fremsætter eksemplet om en ”Mallorca-pensionist”, hvilket han definerer som en person, der bor i Danmark, men bruger hver vinter i sydens sol. Afgår pensionisten ved døden, mens han opholder sig i Spanien, kan undtagelsen komme i spil.¹⁰¹

¹⁰¹ Kasper Steensgaard, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, side 210 og i samme retning Geert Van Calster, European Private International Law, 2016, 2. udgave, side 333 samt Grøn bog om arv og testamente, KOM (2005) 65 endelig, side 4

Det skal fremhæves, at der i arveretsforordningens artikel 21 anvendes ordet ”stat”.¹⁰² Det betyder, at loven finder anvendelse, uanset om det er loven i et forordningsland eller ej. Dette følger også eksplicit af arveretsforordningens artikel 20, hvoraf fremgår, at ”*Den lov, som udpeges efter denne forordning, finder anvendelse, uanset om det er loven i en medlemsstat eller ikke.*” Anvendelsesområdet for artikel 21 er således bredere end anvendelsesområdet for kompetencereglerne.¹⁰³

Arveretsforordningen opererer kun med et tilknytningsprincip – princippet om afdødes sædvanlige opholdssted – og kompetence efter artikel 4 og lovvalg efter artikel 21 vil derfor oftest være sammenhængende. Udvidelsen i anvendelsen af arveretsforordningens artikel 21, til også at omfatte tredjelandes lovgivning, vil derfor, i relation til hovedreglen om lovvalg i artikel 21, primært få betydning i tilfælde, hvor et forordningsland har subsidiær kompetence efter arveretsforordningens artikel 10.¹⁰⁴

3.5.2 Undtagelsen, aktivt lovvalg

Udtagelsen til hovedreglen om lovvalg i arveretsforordningens artikel 21 findes i artikel 22. Artikel 22 giver mulighed for, at en person kan vælge, at loven i det land, hvori vedkommende, enten på tidspunktet for lovvalget eller på dødstidspunktet, er statsborger, skal finde anvendelse på arven efter vedkommende.¹⁰⁵ Denne lov vil herefter finde anvendelse ved behandlingen af hele arven efter afdøde. Idet artikel 22 hjemler muligheden for at vælge loven i en ”stat” og ikke en ”medlemsstat” betyder det, at også danske statsborgere kan bruge denne bestemmelse, idet dansk ret kan vælges til trods for, at Danmark ikke er et forordningsland, med derimod er et tredjeland. At et lovvalg også kan foretages til fordel for et tredjeland, bekræftes af arveretsforordningens artikel 20.¹⁰⁶

¹⁰² *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, [side 210](#)

¹⁰³ *Ibid.*, [side 209](#)

¹⁰⁴ *Ibid.*, [side 210](#) og nærmere om artikel 10 ovenfor i afsnit 3.4.2.3

¹⁰⁵ *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, [side 211](#)

¹⁰⁶ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, [side 334](#)

At lovvalgsreglen ikke kræver, at afdøde på tidspunktet for sin død er statsborger i det land, til fordel for hvilket vedkommende har foretaget lovvalg, forstærker de muligheder som bestemmelsen giver, idet det er tilstrækkeligt, at afdøde på tidspunktet for valget var statsborger i det valgte land. Det er særligt relevant for forordningslande eller tredjelande, hvori lovgivningen er således, at man ikke kan have dobbelt statsborgerskab, og man derfor ”mister” sin oprindelige nationalitet. Vil man foretage et lovvalg til fordel for sin oprindelige nationalitet kræver det dog, at der er foretaget et lovvalg inden man skifter nationalitet.¹⁰⁷

At der kan foretages et aktivt lovvalg af afdøde betyder, at der kan opstå en situation, hvor både arveretsforordningens udgangspunkt vedrørende kompetence og udgangspunktet vedrørende lovvalg fraviges. Hvorvidt dette er den korrekte fortolkning af arveretsforordningen, er blevet prøvet ved EUD i sag C-80/19, hvor spørgsmålet var, hvorvidt:

”... artikel 4, 5, 7 og 22 ... skal fortolkes således, at afdødes sidste vilje og en aftale mellem dennes arvinger kan medføre, at det fastlægges, at den ret, der har kompetence til at behandle arvesagen, og den medlemsstats arvelov, der finder anvendelse, er en anden ret og en anden lov end dem, der ville følge af anvendelsen af de kriterier, der er fastsat i denne forordning.”¹⁰⁸

Sagen omhandlede en afdød, der var litauisk statsborger og havde oprettet et testamente i Litauen. Afdøde var gift med en tysk statsborger, og sammen havde ægteparret boet i Tyskland, hvor afdøde også boede på tidspunktet for sin død.¹⁰⁹ Afdøde havde i et testamente foretaget et lovvalg til fordel for litauisk lov, og både afdødes søn og mand samtykkede til at tillægge de litauiske retter kompetence.¹¹⁰

EUD henviser i præmisserne til ordlyden af arveretsforordningens artikel 22,¹¹¹ og kommer frem til, i overensstemmelse med ordlyden, at bestemmelsen skal fortolkes således, at afdødes

¹⁰⁷ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, side 334

¹⁰⁸ Sag C-80/19, præmis 81

¹⁰⁹ *Ibid.*, præmis 26-27

¹¹⁰ *Ibid.*, præmis 30

¹¹¹ *Ibid.*, præmis 88

lovvalg og en aftale mellem afdødes arvinger kan føre til, at den ret, der har kompetence til at behandle arvesagen, og det forordningsland hvis arvelov finder anvendelse, er en anden ret og en anden lov end dem, der ville følge af udgangspunktet i arveretsforordning.¹¹² Ved at foretage aktive valg om lov og kompetence kan, henholdsvis afdøde og arvingerne, således bestemme, at dødsboet skal behandles ved en anden ret og efter andre regler, end udgangspunkterne om lovvalg og kompetence i arveretsforordningen ville føre til.

3.5.3 Spørgsmål omfattet af lovvalget

Uanset om den lov, der skal finde anvendelse fastsættes efter artikel 21 eller 22, finder loven anvendelse på hele arven efter afdøde, jf. arveretsforordningens artikel 23, stk. 1. Artikel 23, stk. 2 oplister en ikke-udtømmende liste over spørgsmål, som den valgte lov finder anvendelse på. Efter bestemmelsen finder den valgte lov anvendelse på:

- a) udløsende faktorer, tid og sted for arvefaldet*
- b) fastlæggelse af de arveberettigede, af deres respektive andele og af den afdødes eventuelle pålæg til dem, samt fastlæggelse af andre rettigheder i boet, herunder den længstlevende ægtefælles eller partners arveret*
- c) retten til at arve*
- d) arveløsgørelse og bortfald af arveretten på grund af en handling*
- e) overdragelse til arvinger og i givet fald legatarer af de goder, rettigheder og forpligtelser, der udgør en del af boet, herunder vilkårene for og virkningerne af vedgåelse af eller afkald på arven eller legatet*
- f) arvingers, testamentsindsatte bobestyreres og andre bobestyreres beføjelser, især med hensyn til salg af ejendele og betaling af kreditorer, jf. dog de beføjelser, der er omhandlet i artikel 29, stk. 2 og 3*
- g) hæftelse for boets gæld*

¹¹² Sag C-80/19, præmis 96

- h) andel af boet, som arvelader frit kan råde over gennem testamente, tvangsarv og andre indskrænkninger i friheden til at træffe dødsdispositioner samt krav, som nærtstående personer til den afdøde måtte have over for boet eller arvingerne*
- i) enhver forpligtigelse til at tilbageføre eller modregne gaver, arveforskud eller legater ved beregningen af de forskellige arveberettigedes andele, og*
- j) fordeling af arv.” (egen fremhævning)*

Oplistingen er ikke udtømmende, men i overensstemmelse med den brede forståelse af arv, giver artikel 23 en omfattende liste af, hvad der skal reguleres efter den anvendelige lov.¹¹³ Om oplistingen er det værd at bemærke, at man i dansk ret traditionelt har lagt til grund, at den ret, der er kompetent til at behandle et dødsbo skal anvende egne skifteprocessuelle regler (lex fori), mens de materielle arveregler skal reguleres efter reglerne i afdødes domicilland.¹¹⁴ En lidt anden sondring ses i oplistingen, hvor også en række processuelle spørgsmål, herunder udpegning af bobestyrer, er reguleret af lovvalget.

3.5.3.1 Særligt om bobestyrer og deres beføjelser

Opstår der en situation, hvor den ret, der er kompetent til at behandle dødsboet, skal anvende fremmed ret, kan det give en lang række udfordringer, blandt andet i relation til de processuelle spørgsmål om eventuel udpegning af en bobestyrer og dennes kompetencer.¹¹⁵ Udfordringen vedrørende bobestyrer er reguleret i arveretsforordningens artikel 29.

Udfordring opstår idet det i nogle lande er obligatorisk, at der udpeges en bobestyrer. Skal et dødsbo behandles i et land, hvor det er obligatorisk, at der udpeges en bobestyrer, men efter reglerne i et land, hvor det ikke er obligatorisk, at der udpeges en bobestyrer, opstår udfordringen. Af arveretsforordningens artikel 23, stk. 2, litra f følger, at den lov, der er anvendelig på hele arven efter arveretsforordningens artikel 21 eller 22, regulerer spørgsmålet om bobestyrer, men er det efter denne lov ikke obligatorisk, at der udpeges en bobestyrer, skaber det

¹¹³ Geert Van Calster, European Private International Law, 2016, 2. udgave, side 335

¹¹⁴ Sys Røvsing og Johan Stæger Hartmann, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, afsnit 3.3

¹¹⁵ Ibid., afsnit 3.3

udfordringer når det, i det land der er kompetent til at behandle dødsboet, er obligatorisk, at der udpeges en bobestyrer. På den ene side har man således den anvendelige lov, efter hvilken en bobestyrer ikke er obligatorisk, og på den anden side har man et land, der er kompetent til at behandle dødsboet, hvori det er obligatorisk, at der udpeges en bobestyrer. Arveretsforordningens artikel 29 løser udfordringen ved at fastslå, at når denne situation opstår, kan den kompetente ret udpege en eller flere bobestyrer efter reglerne i dens eget lands lov. Dette skal dog ske under en række betingelser. Den eller de udpegede bobestyrere skal være:

”... den eller de personer, der efter testamentet har beføjelse til at optræde som bestyrer af afdødes bo og/eller til at bestyre boet i medfør af den lov, der finder anvendelse på arven.” (egen fremhævning)

Den bobestyrer, der skal udpeges, skal således være den person, der er udpeget hertil i testamentet eller den person, der er udpeget hertil ifølge den lov, der finder anvendelse på arven.

Den eller de bobestyrere der udpeges, kan som udgangspunkt udelukkende udøve de beføjelser, der er tillagt bobestyrer efter den lov, der finder anvendelse på arven. Er disse beføjelser ikke tilstrækkelige til at kunne sikre aktiverne i boet, kan den kompetente ret dog tillægge bobestyreren de nødvendige beføjelser, såfremt en bobestyrer ville kunne tillægges disse beføjelser efter den kompetente rets lov.¹¹⁶ Dette udgangspunkt modificeres dog i arveretsforordningens artikel 29, stk. 3, hvori det er bestemt, at:

”... den ret, der udpeger en eller flere bobestyrere i henhold til stk. 1, [kan] undtagelsesvis i de tilfælde, hvor den lov, der finder anvendelse på arven, er en tredjestats lov, beslutte at give disse bobestyrere alle de bobestyrerbeføjelser, som er mulige i medfør af loven i den medlemsstat, hvor bobestyrerne er udpeget.” (egen fremhævning)

¹¹⁶ Arveretsforordningen artikel 29, stk. 2

Er det loven i et tredjeland, der finder anvendelse på arven, kan den kompetente ret således tillægge bobestyrer de beføjelser en bobestyrer har efter loven i den kompetente rets land. Adgangen for den kompetente ret til at tillægge bobestyrer yderligere beføjelser, end denne tillægges efter den valgte lov, udvides således, når den anvendelige lov er loven i et tredjeland og ikke loven i et forordningsland.

3.5.4 Renvoi og ordre public

Arveretsforordningen indeholder desuden en bestemmelse om renvoi i artikel 34. Spørgsmålet om renvoi er spørgsmålet om, hvorvidt henvisning til et bestemt lands lovgivning også omfatter en henvisning til det pågældende lands lovvalgsregler, eller modsat kun en henvisning til landets materielle regler. Arveretsforordningen tillader renvoi, såfremt dette fører til anvendelse af et forordningslands lov eller til loven i et tredjeland, der vil anvende sin egen lov.¹¹⁷ Renvoi tillades dog ikke, jf. arveretsforordningens artikel 34, stk. 2, vedrørende artikel 21, stk. 2, artikel 22, artikel 27, artikel 28, litra b eller artikel 30. I disse situationer skal den valgte lovgivning finde anvendelse, men ikke det valgte lands lovvalgsregler. Bestemmelsen beskytter den afdøde, der undlader at udelukke renvoi ved lovvalg, idet bestemmelsen sikrer, at renvoi ikke finder anvendelse, når der er foretaget et lovvalg.¹¹⁸ I dansk international privatret accepteres renvoi ikke.¹¹⁹

Endvidere er der en sædvanlig bestemmelse om ordre public i arveretsforordningens artikel 35.¹²⁰ EUD har endnu ikke afsagt domme, der kan bidrage til fortolkningen af bestemmelsen og eksemplificering af, hvad der i relation til arvelovgivning er ordre public. Den almindelige forståelse af, at ordre public er bestemmelser, der strider imod grundlæggende retsprincipper i et land, kan dog lægges til grund. Det helt store spørgsmål vedrørende ordre public under udarbejdelsen af arveretsforordningen var, hvorvidt tvangsarv (eller mangel på samme) kan være baggrund for, at en kompetent ret påberåber sig ordre public. Dette er fuldstændig udelukket i

¹¹⁷ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, [side 335](#)

¹¹⁸ *Ibid.*, [side 335](#)

¹¹⁹ *Sys Røvsing og Johan Stæger Hartmann*, *Arveretsforordningen og Danmark*, TFA 2015.113, [afsnit 3.6](#)

¹²⁰ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, [side 335](#)

situationer, hvor der er bestemmelser om tvangsarv, også selvom brøkdelen er forskellige i den anvendelige lov og loven i den kompetente rets land. Ligeledes er påberåbelse af ordre public udelukket, når der ikke er bestemmelser om tvangsarv, men der derimod er andre mekanismer, som beskytter den efterlevende ægtefælle og/eller børnene.¹²¹ Hvorvidt påberåbelse af ordre public er udelukket, hvor der hverken er bestemmelser om tvangsarv eller andre lignende mekanismer, synes endnu ikke at være afklaret i hverken den juridiske litteratur eller i retspraksis.

3.5.5 Efter hvilket lands arvelovgivning skal arven efter Thomas behandles?

Spørgsmålet om, hvilken lov, der finder anvendelse fastsættes som udgangspunkt efter arveretsforordningens artikel 21. Efter denne bestemmelse er det loven i det land, hvor afdøde havde sit sædvanlige opholdssted på tidspunktet for sin død, der finder anvendelse. Dette gælder uanset om det er loven i et forordningsland eller ej. Loven, der finder anvendelse på arven efter Thomas, vil således være loven i det forordningsland, hvor han og familien bosætter sig.

Det blev ovenfor i afsnit 3.4.4 fastslået, at kompetencen til at behandle dødsboet efter Thomas vil tilhøre retterne i det forordningsland, hvor familien slår sig ned og Thomas senere afdør ved døden. Efter arveretsforordningens artikel 21 vil det ligeledes være dette lands lovgivning, der skal anvendes ved behandling af dødsboet. Undtagelsesvist kan loven i et andet land dog anvendes, såfremt Thomas ved sin død havde en ”klart tættere tilknytning” hertil. For at der foreligger en sådan ”klart tættere tilknytning” kræver det, at Thomas eksempelvis arbejder i et land, og derfor opholder sig her meget, men at familien bor i et andet land. Dette er ikke aktuelt i Thomas’ situation, da både han og familien flytter til et forordningsland.

Til hovedreglen om lovvalg i arveretsforordningens artikel 21 er der en undtagelse i artikel 22, hvilken giver mulighed for at foretage et aktivt lovvalg. Lovvalget kan foretages til fordel for det land, hvori man er statsborger, og da Thomas er statsborger i Danmark, kan han vælge, at de danske arveregler skal finde anvendelse på arven efter ham. Lovvalget er fortsat gældende,

¹²¹ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, [side 336](#)

selvom Thomas senere skulle vælge at skifte statsborgerskab. Det er statsborgerskabet på tidspunktet for lovvalget, der er afgørende.

Uanset om arven efter Thomas skal skiftes efter arvereglerne i det land familien bosætter sig i, eller efter de danske arveregler som følge af et lovvalg, er det de samme spørgsmål lovvalget regulerer. Ligesom der, uanset hvilken lov der anvendes, gælder princippet om dødsboets enhed og universalitet, hvorfor den anvendelige lov finder anvendelse på hele dødsboet efter Thomas. Reglerne i den anvendelige lov regulerer en lang række forhold, herunder både processuelle og materielle. Særligt er det værd at fremhæve, at den lov, der finder anvendelse på arven efter Thomas vil regulere hvem der skal arve efter ham, hvem (hvis nogen) der er tvangsarvinger, hvor stor tvangsarvingernes tvangsarv er, hvem der hæfter for gæld, hvordan bestemte aktiver skal fordeles mellem arvingerne og hvilke beføjelser hans arvinger og en eventuel bobestyrer har. Foretager Thomas et lovvalg til fordel for dansk ret skal han særligt være opmærksom på, hvorvidt loven i det forordningsland han bosætter sig i, har krav om, at der er en bobestyrer involveret i arvesager. Er der dette, vil den kompetent ret have hjemmel til at udpege en bobestyrer, og tillægge vedkommende de kompetencer bobestyrer tillægges efter loven i den kompetente rets land.

Foretager Thomas et aktivt lovvalg medfører det en situation, hvor skiftekompetencen ligger hos det forordningsland, hvor Thomas og familien bosætter sig, mens det er de danske arveregler, der finder anvendelse. Dermed vil et forordningsland skulle anvende danske arveregler, hvilke de antageligt ikke har det store kendskab til. Bliver dette udfaldet er det forfatteren af nærværende speciales overbevisning, at det bliver svært at forestille sig, at formålet med arveretsforordningen om at fjerne hindringer for den frie bevægelighed af personer, samt at sikre en hurtig, gnidningsfri og effektiv afvikling af en arvesag med grænseoverskridende virkninger opnås. Bestemmelserne i arveretsforordningen vedrørende kompetence, jf. ovenfor, sikre dog også, at denne situation formentlig ikke vil opstå, hvis der var tale om et lovvalg til fordel for loven i et forordningsland, idet arvingerne i denne situation vil kunne aftale, at det land, hvis lov skal anvendes, også er kompetent til at behandle sagen. Dette ændrer dog ikke på, at når der træffes lovvalg til fordel for loven i et tredjeland, som eksempelvis Danmark, kan situationen

opstå, hvor der ikke er kongruens mellem det land, der er kompetent til at behandle arvesagen og det lands arveretlige regler, der finder anvendelse.

Arveretsforordningens regler om renvoi i artikel 34 medfører, at anvendelse af dansk lov også medfører anvendelse af de danske internationale privatretlige regler, i det omfang de indeholder renvoi til loven i et forordningsland eller til loven i et tredjeland, der vil anvende sin egen lov. I dansk international privatret accepteres renvoi dog ikke, og arveretsforordningens artikel 34 er derfor ikke relevant for Thomas.

Foretager Thomas et lovvalg til fordel for dansk ret, og behandles hans dødsbo i et andet land, skal man være opmærksom på, at bestemmelser i den danske arvelov, der strider imod ordre public i det land, der er kompetent til at behandle dødsboet, kan tilsidesættes. Værd at fremhæve er det dog, at de danske regler om tvangsarv ikke vil kunne tilsidesættes, til trods for, at de måtte være lempeligere end nogle forordningslandes.

3.6 Formel og materiel gyldighed

I dette afsnit behandles først formel gyldighed og derefter materiel gyldighed. Dette gøres med det formål at kunne fastslå, hvorvidt det af Thomas oprettede testamente i Danmark skal accepteres af retter i forordningslande.

3.6.1 Formel gyldighed

Formel gyldighed, som også Haagerkonventionen om testamenters form regulerer, er reguleret i arveretsforordningen. Et lovvalg efter arveretsforordningens artikel 22 skal være ”*udtrykkeligt og indeholdt i en erklæring i form af en dødsdisposition...*”. Dødsbodusposition defineres i arveretsforordningen som ”*et testamente, et fælles testamente eller en aftale om arv*”.¹²² Et fælles testamente er, som vi også forstår det efter dansk ret,¹²³ et ”*testamente, der er oprettet i ét*

¹²² Arveretsforordningen artikel 3, stk. 1, litra d

¹²³ Rasmus Kristian Feldthusen, *m.fl.*, Arveretten, 2017, 5. udgave, side 3

dokument af to eller flere personer”¹²⁴ mens en aftale om arv defineres som ”en aftale, herunder en aftale, der er resultatet af gensidige testamenter, der — med eller uden vederlag — skaber, ændrer eller ophæver rettigheder i det eller de forventede boer for en eller flere parter i pagten”.

Artikel 27 oplister, hvornår en dødsdisposition er gyldig med hensyn til formen. Heraf følger fem forskellige muligheder for, at formen af en dødsbodiesposition anses for gyldig. For det første, såfremt dødsdispositionen opfylder de formkrav, der er i det land, hvor dispositionen blev foretaget.¹²⁵ For det andet såfremt den opfylder formkravene i det land, hvor testator eller en berørt person er statsborger på tidspunktet for dødsfaldet eller på tidspunktet, hvor dispositionen blev foretaget.¹²⁶ For det tredje såfremt den opfylder formkravene i det land, hvor testator har bopæl på tidspunktet for dødsfaldet eller på tidspunktet, hvor dispositionen blev foretaget.¹²⁷ For det fjerde såfremt den opfylder formkravene i det land, hvor testator har sit sædvanlige opholdssted på tidspunktet for dødsfaldet eller på tidspunktet, hvor dispositionen blev foretaget,¹²⁸ og for det femte, for så vidt angår fast ejendom, der hvor ejendommen er beliggende.¹²⁹

Arveretsforordningen artikel 27 gælder også for dødsdispositioner, der ændrer eller tilbagekalder en tidligere disposition, jf. stk. 2. I artikel 27, stk. 3 er det desuden præciseret, at ”... *lovbestemmelser, der begrænser de tilladte former for dødsdisposition ved henvisning til alder, statsborgerskab eller andre personlige forhold vedrørende testator eller de personer, hvis bo er berørt af en aftale om arv, for at vedrøre formen.*”

Det skal fremhæves, at arveretsforordningen ikke ændrer på Haagerkonventionen om testamenter form, jf. arveretsforordningens artikel 75, stk. 1 og de lande, der er tiltrådt konventionen, vil således fortsat anvende denne fremfor arveretsforordningens artikel 27 på spørgsmål omhandlende testamenter gyldighed.¹³⁰

¹²⁴ Arveretsforordningen artikel 3, stk. 1, litra c

¹²⁵ Arveretsforordningen artikel 27, stk. 1, litra a

¹²⁶ Arveretsforordningen artikel 27, stk. 1, litra b

¹²⁷ Arveretsforordningen artikel 27, stk. 1, litra c

¹²⁸ Arveretsforordningen artikel 27, stk. 1, litra d

¹²⁹ Arveretsforordningen artikel 27, stk. 1, litra e

¹³⁰ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, [side 339](#)

Artikel 27 går i det hele så langt som muligt for at afdødes testamente respekteres.¹³¹

3.6.2 Materiel gyldighed og antagelighed

Foruden bestemmelser om formel gyldighed indeholder arveretsforordningen også bestemmelser om materiel gyldighed og antagelighed. Disse findes i arveretsforordningens artikel 24 – 26. Artikel 24 omhandler den materielle gyldighed af dødsdispositioner, der ikke er aftaler om arv og artikel 25 omhandler aftaler om arv. Aftaler om arv er ikke relevant for nærværende speciale, og artikel 25 behandles derfor ikke i det følgende.

Først skal det dog fastlægges, hvad der forstås ved materiel gyldighed, således det kan udledes, hvad der reguleres af bestemmelserne om materiel gyldighed.

Ved materiel gyldighed forstås, jf. arveretsforordningens artikel 26, stk. 1:

- ”a) hvorvidt den person, der foretager dødsdispositionen, har habilitet til at foretage en sådan disposition*
- b) de særlige grunde, der forhindrer den person, der foretager dødsdispositionen, i at træffe dispositioner til fordel for visse personer, eller forhindrer en person i at modtage ejendele i boet fra den person, der foretager dispositionen*
- c) hvorvidt en dødsdisposition kan foretages ved repræsentation*
- d) fortolkningen af dispositionen*
- e) bedrageri, tvang, vildfarelse og ethvert andet spørgsmål, der vedrører samtykket fra eller hensigten hos den person, der foretager dispositionen.” (egen fremhævning)*

¹³¹ Geert Van Calster, European Private International Law, 2016, 2. udgave, side 339

3.6.2.1 En dødsdisposition, der ikke er en aftale om arv

I arveretsforordningens artikel 24, stk. 1 er det fastslået, at en dødsdisposition, der ikke er en aftale om arv, for så vidt angår dens antagelighed og materielle gyldighed, skal vurderes i henhold til den lov

”... som i medfør af denne forordning skulle anvendes på arven efter den person, der har foretaget dispositionen, hvis vedkommende var afgået ved døden på den dag, hvor dispositionen blev foretaget.” (egen fremhævning)

Loven, der skal anvendes, bestemmes således på den dag, hvor dødsdispositionen foretages. Dette gøres efter lovvalgsreglerne i arveretsforordningens artikel 21 og 22, jf. nærmere om lovvalgsreglerne i afsnit 3.5. Som følge heraf vil den lov, der skal anvendes til at vurdere den materielle gyldighed og antageligheden af en dødsdisposition, der ikke er en aftale om arv, være loven i det land, hvor personen på tidspunktet for dispositionen har sit sædvanlige opholdssted eller hvor vedkommende er statsborger. Samme regel gælder for ændringer i eller tilbagekaldelse af en dødsdisposition, jf. arveretsforordningens artikel 24, stk. 3.

Arveretsforordningens artikel 24, stk. 2 giver mulighed for, at personen, der foretager dispositionen, kan vælge, at den materielle gyldighed af dispositionen skal behandles

”... i henhold til den lov, som den person, der har foretaget dispositionen, kunne have valgt i medfør af artikel 22 på de deri fastsatte betingelser.”

Således er det muligt, at lade spørgsmål om den materielle gyldighed og antagelighed af en dødsdisposition vurdere efter loven i det land, hvor personen, der har foretages dispositionen, er statsborger. Dette også selvom testator ikke har foretaget et aktivt lovvalg.

3.6.3 Formelle og materielle gyldighedsbetingelser i relation til Thomas

Thomas har oprettet et testamente i Danmark, og spørgsmålet om, hvorvidt dette skal accepteres af det forordningsland han og familien flytter til, reguleres af reglerne om formelle og materielle gyldighedsbetingelser.

3.6.3.1 *Formel gyldighed*

Formel gyldighed er spørgsmålet om, hvorvidt et oprettet testamente er gyldigt, for så vidt angår sin form. Formel gyldighed reguleres i arveretsforordningen, men hvis et forordningsland er kontraherende part til Haagerkonventionen, vil forordningslandet anvende disse regler om formel gyldighed, fremfor reglerne i arveretsforordningen. Ud af de 27 lande, der er medlem af EU, er der ni lande, hvilke ni lande er forordningslande,¹³² der ikke har tiltrådt Haagerkonventionen. Det er således udelukkende disse ni lande, der vil anvende arveretsforordningens bestemmelser om formel gyldighed.

I det følgende undersøges det først, hvordan Thomas er stillet, såfremt han flytter til et land, hvor formel gyldighed er reguleret af arveretsforordningen og derefter, hvordan han er stillet, såfremt han flytter til et land, hvor formel gyldighed er reguleret af Haagerkonventionen om testamenters form.

Thomas flytter til et land, hvor formel gyldighed reguleres af arveretsforordningen

Arveretsforordningen opstiller fem muligheder for, at en dødsdisposition er formelt gyldig. Det af Thomas i Danmark oprettede testamente er en dødsdisposition i arveretsforordningens forstand. Allerede fordi Thomas' testamente er gyldigt oprettet i Danmark, hvor testamentet er udfærdiget, er det gyldigt efter arveretsforordningen. Testamentet vil endvidere anses for værende gyldig som følge af, at det er gyldigt i Danmark, hvor Thomas er statsborger og som følge af, at det er gyldigt i Danmark, hvor Thomas boede og havde sit sædvanlige opholdssted på tidspunktet for oprettelse af testamentet.

¹³² Bulgarien, Cypern, Tjekkiet, Ungarn, Letland, Litauen, Malta, Rumænien og Slovakiet

Flytter Thomas og hans familie til et forordningsland, der ikke har tiltrådt Haagerkonventionen om testamenteres form, og spørgsmålet om formel gyldighed derfor skal afgøres efter arveretsforordningen, vil forordningslandet således acceptere testamentet, der er oprettet i Danmark, som værende formmæssigt gyldigt.

Thomas flytter til et land, hvor formel gyldighed reguleres af Haagerkonventionen

Bestemmelserne i Haagerkonventionen om testamenteres form er meget lignende reglerne i arveretsforordningen. Som det også er tilfældet i arveretsforordningen, opstiller Haagerkonventionen fem muligheder for, at et testamente anses for at være gyldigt for så vidt, angår formen. Som ved anvendelse af arveretsforordningens bestemmelser er Thomas' testamente formelt gyldigt allerede fordi det er gyldigt efter dansk lovgivning. Derudover er det gyldigt som følge af, at det er gyldigt i det land, hvor Thomas på tidspunktet for oprettelsen af testamentet var statsborger, havde sit domicil og havde sin bopæl.

Flytter Thomas og hans familie til et forordningsland, der har tiltrådt Haagerkonventionen, vil forordningslandet acceptere testamentet, der er oprettet i Danmark, som værende formmæssigt gyldigt.

3.6.3.2 Materiel gyldighed

Thomas' testamente er en dødsdisposition, der ikke er en aftale om arv, og den materielle gyldighed af testamentet skal derfor vurderes efter arveretsforordningens artikel 24.

Den materielle gyldighed af Thomas' testamente skal efter arveretsforordningens artikel 24 vurderes efter den lov, der efter arveretsforordningen ville finde anvendelse på arven efter Thomas, hvis han afgik ved døden den dag, hvor han tinglyste testamentet. Lovvalgsreglerne i arveretsforordningens artikel 21 og 22 bliver dermed afgørende for vurderingen af den materielle gyldighed.¹³³

¹³³ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, [side 334](#)

I Thomas' tilfælde fører artikel 21 og artikel 22 til samme resultat. Det skyldes, at det efter artikel 21 er loven i det land, hvor Thomas havde sit sædvanlige opholdssted på tidspunktet for tinglysningen af testamentet, der finder anvendelse. Dette var Danmark. Et aktivt lovvalg til fordel for dansk ret efter artikel 22 vil ligeledes pege mod dansk ret. Når testamentet er materielt gyldigt efter dansk ret, skal retten i et forordningsland derfor også acceptere det som værende materielt gyldigt.

3.7 Anerkendelse af retsafgørelser

Kapitel 4 i arveretsforordningen indeholder bestemmelser om anerkendelse af retsafgørelser. Reglerne svarer i det hele til, hvad der gælder for andre forordninger i EU på det civilretlige område.¹³⁴ Reglerne behandles i det følgende med henblik på at fastslå omfanget af reglerne om anerkendelse, for derefter at kunne behandle i hvilket omfang Thomas kan drage fordel af disse regler, og hvordan de påvirker ham.

Anerkendelse af retsafgørelser er reguleret i arveretsforordningen artikel 39, stk. 1, hvoraf fremgår:

”Retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, anerkendes i de øvrige medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure”.

Skulle det ske, at en afgørelse ikke blive anerkendt, kan den berettigede part få fastslået, at retsafgørelsen skal anerkendes efter den procedure, der følger af arveretsforordningen artikel 45-58.¹³⁵ Denne procedure vil ikke blive gennemgået nærmere.

Arveretsforordningen indeholder en sædvanlig bestemmelse om ordre public, hvorefter en retsafgørelse ikke anerkendes, såfremt anerkendelse er i strid med ordre public i det land, hvor

¹³⁴ Sys Røvsing og Johan Stæger Hartmann, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, [afsnit 4](#)

¹³⁵ Arveretsforordningen artikel 39, stk. 2

retsafgørelsen træffes.¹³⁶ En retsafgørelse skal endvidere ikke anerkendes, såfremt den er uforenelig med en retsafgørelse truffet mellem de samme parter i det forordningsland, hvortil anmodningen om ikke-ankendelse rettes, eller såfremt den er uforenelig med en retsafgørelse truffet i et andet forordningsland eller til et tredjeland, hvis retsafgørelse opfylder betingelserne for anerkendelse i arveretsforordningens artikel 39.¹³⁷

Arveretsforordningen sikrer desuden, at en eksigibel afgørelse truffet i et forordningsland også er eksigibel i alle andre forordningslande, jf. artikel 43. Dette sker gennem en procedure efter artikel 45-58, hvilken procedure er den samme som proceduren for anerkendelse af afgørelser, jf. ovenfor.

Spørgsmålet om anerkendelse er behandlet i EUD's sag C-422/20, der omhandlede, hvorvidt en tysk ret kunne efterprøve en spansk rets erklæring om inkompetence efter arveretsforordningens artikel 6, stk. 1, litra a, hvilken inkompetenceerklæring resulterede i, at den tyske ret blev kompetent til at behandle arvesagen.¹³⁸ EUD udtalte i den forbindelse, at:

”Arveretsforordningens artikel 39 fastsætter, at retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, anerkendes i de øvrige medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure, og forordningens artikel 41 præciserer, at en retsafgørelse truffet i en medlemsstat i intet tilfælde kan efterprøves med hensyn til sagens realitet”¹³⁹ (egen fremhævning)

På denne baggrund konkluderede EUD, at erklæringen om inkompetence ikke kunne efterprøves, og lagde i den forbindelse også vægt på, at muligheden herfor ”... ville være i strid med den ordning, der er indført ved denne forordning...”¹⁴⁰. En afgørelse, hvorefter et forordningsland afviser at have kompetence er derfor bindende for retterne i andre forordningslande. Dette gælder både så vidt angår rettens inkompetence og konstatering af, at betingelserne for

¹³⁶ Arveretsforordningen artikel 40, stk. 1, litra a

¹³⁷ Arveretsforordningen artikel 40, stk. 1, litra c - d

¹³⁸ Sag C-422/20, præmis 20-21, se også sagen omtalt i afsnit 3.4.2.

¹³⁹ Sag C-422/20, præmis 43

¹⁴⁰ Ibid., præmis 47

erklæringen om inkompetence er opfyldt.¹⁴¹ Ved denne fortolkning undgås en negativ kompetencekonflikt, der ikke ville være hensigtsmæssigt.¹⁴²

3.7.1 Hvad gælder for anerkendelse af retsafgørelser vedrørende arven efter Thomas?

Bestemmelserne i arveretsforordningen vedrørende anerkendelse berører udelukkende forordningslande. Træffes der en retsafgørelse vedrørende arven efter Thomas i det forordningsland han og familien flytter til, vil Helene og børnene have sikkerhed for, at retsafgørelsen også vil blive anerkendt i de øvrige forordningslande. Det samme princip gælder for reglerne om eksigibilitet, hvorefter en retsafgørelse vedrørende arven efter Thomas truffet i et forordningsland, skal anerkendes i de øvrige forordningslande.

Når Thomas afgår ved døden, og skifteretten i det land der er kompetent til at behandle dødsboet efter ham, afsiger afgørelser, kan familien ikke på baggrund af arveretsforordningen være sikker på, at retsafgørelser afsagt i det kompetente land, vil blive anerkendt i Danmark, ligesom familien ikke kan være sikker på, at retsafgørelsen vil være eksigibel i Danmark.

3.8 Det europæiske arvebevis

Arveretsforordningen introducerer det europæiske arvebevis, med hvilket man har gjort op med en velkendt udfordring, nemlig den, at arvingerne på den ene side har brug for et bevis på, at de er arvinger efter afdøde, med den berettigelse dette medfører, og på den anden side har tredjeparter brug for sikkerhed for, at grundlaget for en transaktion med en arving er korrekt.¹⁴³ Det europæiske arvebevis er relevant at behandle for dette speciale, idet det kan bidrage til at fastslå i hvilket omfang en dansk statsborger, som Thomas, kan drage fordel af bestemmelserne om det europæiske arvebevis.

Om det europæiske arvebevis står der i betragtningerne til arveretsforordningen:

¹⁴¹ Sag C-422/20, [præmis 44](#)

¹⁴² Ibid., [præmis 48](#)

¹⁴³ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, [side 338](#)

”Med henblik på en hurtig, gnidningsfri og effektiv afvikling af en arvesag med grænseoverskridende virkninger i Unionen bør arvinger, legatarer, testamentsindsatte bobestyrer eller bobestyrer have mulighed for let at dokumentere deres status og/eller rettigheder samt beføjelser i en anden medlemsstat, f.eks. i en medlemsstat, hvor boets ejendele befinder sig. Med henblik herpå bør denne forordning omfatte en bestemmelse om indførelse af et ensartet bevis, det europæiske arvebevis (herefter »beviset«), som udstedes til brug i en anden medlemsstat.”¹⁴⁴ (egen fremhævning)

Formålet med det europæiske arvebevis er således at sikre en hurtig, gnidningsfri og effektiv behandling af arvesager, der berører flere forordningslande. Dette ved at give dødsboets interessenter mulighed for at bevise deres status og/eller rettigheder ved fremvisning af et europæisk arvebevis. Forinden indførelsen af det europæiske arvebevis var sagerne, hvori der var gensidig anerkendelse af dokumenter, begrænset. Arvinger var derfor tvunget til at ansøge om et bevis i hvert enkelt land, hvor afdøde efterlod aktiver. Dette naturligvis efter hvert enkelt lands regler, hvilket kunne blive særdeles omfattende, såfremt afdøde havde aktiver i flere lande.¹⁴⁵

Af betragtningerne til arveretsforordningen fremgår endvidere, at:

”Af hensyn til nærhedsprincippet bør dette bevis ikke træde i stedet for interne dokumenter, der findes til tilsvarende formål i medlemsstaterne.”¹⁴⁶

I dødsboer, hvor det europæiske arvebevis ikke er aktuelt at anvende, eksempelvis, hvis der er tale om et dødsbo efter en person, der udelukkende efterlader sig aktiver og arvinger i samme land som vedkommende var statsborger, er der således ikke pligt til at anvende det europæiske arvebevis.¹⁴⁷ Et internt dokument, som omtalt i bestemmelsen, kunne eksempelvis være den danske skifteretsattest, og et sådant dokument skal altså ikke erstattes med et europæisk

¹⁴⁴ Arveretsforordningen præambel 67

¹⁴⁵ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, side 338

¹⁴⁶ Arveretsforordningen præambel 67

¹⁴⁷ Også arveretsforordningen artikel 62, stk. 3

arvebevis.¹⁴⁸ Med denne bestemmelse sikres det således, at det europæiske arvebevis eksisterer ud over de nationale systemer, og dermed ikke erstatter det, om end det er muligt, at forordningslandene gradvist vælger fuldstændigt at erstatte deres nationale beviser med det europæiske arvebevis.¹⁴⁹

Omfanget af arvebevisets anvendelighed fremgår af arveretsforordningens artikel 63. Af stk. 2 følger, at:

”Beviset kan navnlig anvendes til at bevise et eller flere af følgende forhold:

- a) statussen og/eller arveretten for hver arving eller i givet fald hver legatar, der er nævnt i beviset, og deres respektive arveandele*
- b) tildelingen af et bestemt gode eller flere bestemte goder, der udgør en del af boet, til den eller de arvinger eller i givet fald den eller de legatarer, der er nævnt i beviset*
- c) beføjelserne for den person, der er angivet i beviset, til at optræde som testamentsindsat bobestyrer eller bobestyrer.” (egen fremhævning)*

Af ordlyden i bestemmelsen fremgår ved ordet ”navnlig”, at opstillingen ikke er ikke udtømmende. De oplistede muligheder for anvendelse af arvebeviset må dog anses for værende de primære.¹⁵⁰ Arveretten for en arving eller legatar, retten til at udtage bestemte aktiver fra dødsboet og bobestyrerbestemmelser er således de områder, der primært søges reguleret af arvebeviset. Dette stemmer overens med formålet med arvebeviset, der fremgår af arveretsforordningens betragtning 67, jf. ovenfor.

Når et arvebevis udstedes i et forordningsland, er det gældende i alle forordningslande, jf. arveretsforordningens artikel 69, stk. 1.

¹⁴⁸ Sys Roving og Johan Stæger Hartmann, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, [afsnit 5](#)

¹⁴⁹ Geert Van Calster, European Private International Law, 2016, 2. udgave, [side 338](#)

¹⁵⁰ Sys Roving og Johan Stæger Hartmann, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, [afsnit 5](#)

Arvebeviset udstedes i det forordningsland, hvor der er værning for arvesagen efter arveretsforordningen.¹⁵¹ Kompetencen til at udstede arvebeviset ligger hos den ret, der har kompetence til at behandle arvesager i udstedelseslandet, jf. arveretsforordningens artikel 64.

I praksis fungerer arvebeviset således, at beviset udstedes efter anmodning fra en arving, en legatar med direkte rettigheder i arvesagen eller en testamentsindsat bobestyrer.¹⁵² De samme individer, som kan anmode om et arvebevis, kan endvidere appellere beslutninger truffet af den udstedende myndighed.¹⁵³ Anmodningen om et arvebevis kan indsendes på en udarbejdet formular, men det er ikke et krav, at denne benyttes.¹⁵⁴ Uanset om formularen anvendes eller ej skal ansøgningen indeholde en lang række oplysninger. Disse er oplistet i arveretsforordningens artikel 65, stk. 3 og er følgende:

- ”a) oplysninger vedrørende den afdøde: efternavn (eventuelt efternavn ved fødslen), fornavn(e), køn, fødested og fødselsdato, civilstand, statsborgerskab, (eventuelt) id-nummer, adresse på dødstidspunktet og tid og sted for dødsfaldet*
- b) oplysninger vedrørende ansøgeren: efternavn (eventuelt efternavn ved fødslen), fornavn(e), køn, fødested og fødselsdato, civilstand, statsborgerskab, (eventuelt) id-nummer, adresse og eventuel tilknytning til den afdøde*
- c) oplysninger vedrørende den eventuelle repræsentant for en ansøger: efternavn (eventuelt efternavn ved fødslen), fornavn(e), adresse og repræsentativ kompetence*
- d) oplysninger vedrørende den afdødes ægtefælle eller partner og eventuelt fraskilt(e) ægtefælle(r) eller tidligere partner(e): efternavn (eventuelt efternavn ved fødslen), fornavn(e), køn, fødested og fødselsdato, civilstand, statsborgerskab, (eventuelt) id-nummer og adresse*
- e) oplysninger vedrørende andre eventuelle arveberettigede i medfør af en dødsdisposition og/eller ved lov: efternavn og fornavn(e) eller organisationens navn, (eventuelt) id-nummer og adresse*

¹⁵¹ Sys Røvsing og Johan Stæger Hartmann, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, [afsnit 5](#)

¹⁵² Arveretsforordningen artikel 65, stk. 1

¹⁵³ Arveretsforordningen artikel 72, stk. 1

¹⁵⁴ Arveretsforordningen artikel 65, stk. 2

- f) formålet med beviset i overensstemmelse med artikel 63
- g) eventuelt kontaktoplysninger på den ret eller anden kompetent myndighed, der behandler eller har behandlet selve arvesagen
- h) forhold, hvorpå ansøgeren i givet fald baserer sin påståede arveret som arveberettiget og/eller beføjelse som den afdødes testamentsindsatte bobestyrer og/eller som bestyrer af den afdødes bo
- i) en angivelse af, om den afdøde havde foretaget en dødsdisposition; hvis hverken originalen eller en genpart er vedlagt, oplysninger om, hvor originalen befinder sig
- j) en angivelse af, om den afdøde havde indgået en ægtepagt eller anden aftale om et forhold, der anses for at have virkninger svarende til et ægteskabs; hvis hverken originalen eller en genpart af pagten/aftalen er vedlagt, oplysninger om, hvor originalen befinder sig
- k) en angivelse af, om de arveberettigede har indgivet erklæring om vedgåelse af eller afkald på arven
- l) en erklæring om, at der efter ansøgerens bedste vidende ikke verserer nogen sag om de forhold, der skal attesteres
- m) andre oplysninger, som ansøgeren finder nyttige med henblik på udstedelse af beviset.” (egen fremhævning)

Fremlæggelse af nogle af disse oplysninger må antages at være forholdsvis simpel, hvorimod andre oplysninger muligvis kan være sværere at fremskaffe. Det må endvidere antages, at det for en bobestyrer vil være ganske simpelt at fremskaffe alle oplysningerne, hvorimod det vil være sværere for en arving i et privat skifte.¹⁵⁵ Uanset om dødsboet behandles som et bobestyrerbo, et privat skifte, eller en anden skifteform anvendt i andre lande, er oplysningskravene og kravene for dokumentation de samme. Der skelnes således ikke mellem om det er private eller professionelle aktører, der forestår processen med at ansøge om arvebeviset. En forskel ville naturligvis ingeni lunde være ønskelig, men opgaven med at fremskaffe dokumentationen og dermed arvebeviset kan dog forestilles at være en stor opgave for arvinger i et privat skifte. Dette er delvist tilgodeset ved, at ansøgningen ikke skal indeholde alle oplysninger for at

¹⁵⁵ Sys Røvsing og Johan Stæger Hartmann, Arveretsforordningen og Danmark, TFA 2015.113, [afsnit 5](#)

ansøgningen anses som værende gyldig, men derimod skal den indeholde oplysningerne ”i det omfang ansøgeren har kendskab til disse oplysninger”¹⁵⁶.

Efter den udstedende myndighed har modtaget anmodning, skal den udstedende myndighed efterprøve de fremlagte oplysninger, jf. arveretsforordningens artikel 66. Den udstedende myndighed skal altså, foruden at modtage oplysningerne, konstatere at disse er dokumenterede og udstede beviset, også efterprøve oplysningerne. Sys Rovsing og Johan Hartmann Stæger omtaler i ”Arveretsforordningen og Danmark”, der er publiceret i TFA2015.113, denne procedure, idet de retter kritik imod kravet om efterprøvning. De fremhæver, at det forhold, at anmodningen skal efterprøves, vil gøre det vanskeligt at anvende arvebeviset i praksis. Desuden fremhæves det, at også kravene til dokumentation i forbindelse med ansøgningen vil vanskeliggøre den praktiske anvendelse. Endvidere omtaler forfatterne den afvejning af interesser, der ligger bag kravene, idet de skriver:

”Det er naturligvis vanskeligt at afbalancere retssikkerheden for samtlige interessenter i et dødsbo med aktiver, passiver eller arvinger i flere jurisdiktioner over for ønsket om en hurtig, gnidningsfri og effektiv afvikling af arvesager. Vi frygter dog, at forordningen er tippet for langt til den side, som handler om grundighed og retssikkerhed, og at der i realiteten er skabt et instrument, som er ganske vanskeligt, tidskrævende og omkostningstungt at få udstedt og anvende i praksis.” (egen fremhævning)

Sys Rovsing og Johan Hartmann Stæger peger således på, at arvebeviset er blevet gjort for komplekst, og ikke er tilpasset de praktiske behov tilstrækkeligt. Det er ikke lykkedes at finde tal for, hvor mange arvebeviser, der er blevet udstedt siden forordningens ikrafttræden.

Sys Rovsing og Johan Hartmann Stæger afslutter dog deres artikel med ordene:

¹⁵⁶ Arveretsforordningen artikel 65, stk. 3.

”Som praktikere kan vi ikke ønske os andet, end at Danmark hurtigst muligt tilvælger Forordningen, således at borgere og professionelle rådgivere i Danmark kan få samme gode muligheder for at planlægge og gennemføre arvesager med internationale aspekter, som øvrige EU-borgere har.” (egen fremhævning)

Konklusionen for forfatterne syntes således at være, at arveretsforordningen i sig selv indeholder så mange positive elementer, at denne burde tiltrædes af Danmark, til trods for, at udstedelsen af arvebeviset, efter deres mening, vil være en belastning for de danske skifteretter.

3.8.1 Hvordan kan Thomas og hans arvinger få glæde af det europæiske arvebevis?

Et europæisk arvebevis kan udstedes af den ret, der er kompetent til at behandle arvesagen. For arven efter Thomas er den kompetente ret en ret i det land, hvor han og familien bosætter sig, og det er således denne ret, der kan udstede et europæisk arvebevis. Det europæiske arvebevis kan bruges til at fremvise for retter i andre forordningslande. Ved fremvisning heraf kan Thomas' arvinger, overfor retterne i andre forordningslande, bevise deres status som arving efter Thomas. På denne måde kan Helene, Katrine og Karoline med beviset i hånden tage til øvrige forordningslande, og få aktiver, der befinder sig her, udleveret.

For så vidt angår de aktiver Thomas på tidspunktet for sit dødsfald ejer i Danmark, kan Helene, Katrine og Karoline ikke bruge det europæiske arvebevis, til at få de danske skifteretter til at udlevere aktiverne.

3.9 Delkonklusion

I kapitel 3 er udvalgte væsentlige bestemmelser i arveretsforordningen blevet gennemgået, herunder bestemmelser vedrørende anvendelsesområde, kompetence, lovvalg, formel og materiel gyldighed, anerkendelse og det europæiske arveretsbevis. Endvidere er tilblivelsen af forordningen, Danmarks retsstilling og formålet med forordningen blevet behandlet. Tilblivelsen af

arveretsforordningen, såvel som Danmarks retsstilling, giver anledning til usikkerheder, hvilke er blevet beskrevet.

Anvendelsesområdet for arveretsforordningen omfatter arv. Arv er bredt defineret i forordningen, og anvendelsesområdet er dermed også stort.

For kompetence er det klare udgangspunkt, at det er retterne i det forordningsland, som afdøde havde sit sædvanlige opholdssted i på tidspunktet for sit dødsfald, der er kompetent til at behandle arvesagen efter afdøde. Til udgangspunktet er der fire fravigelser, herunder aftale om værneting, kompetence som følge af lovvalg, subsidiær kompetence og forum necessitatis. Om kompetencespørgsmålet gælder endvidere, at national lovgivning, som den i sag C-20/17, må vige for forordningens bestemmelser. I samme sag blev det I tillæg hertil fastslået, at retsafgørelser skal forstås i bred forstand, hvilket medfører at flere beslutninger bliver ”grebet” af arveretsforordningen og dermed også forordningens bestemmelser om kompetence. En kompetent ret i et forordningsland kan ikke afgive kompetence til fordel for en ret i et tredjeland. Heraf følger også, at afdødes arvinger ikke kan indgå en aftale om værneting, hvis den anvendelige lov er loven i et tredjeland. Den afdøde kan ikke selv bestemme, hvilket forordningslands ret, der skal have kompetence. Afdøde kan dog påvirke kompetence gennem sit valg af sædvanlige opholdssted, ligesom vedkommende kan foretage et lovvalg til fordel for et forordningsland, og dermed give mulighed for, at de berørte parter i arvesagen kan træffe et valg om kompetencespørgsmålet.

Den lov, der finder anvendelse på en arvesag, er som udgangspunktet loven i det land, hvor afdøde på tidspunktet for sin død havde sit sædvanlige opholdssted. Sædvanligt opholdssted er ikke defineret i arveretsforordningen, og der skal derfor foretages en konkret vurdering af alle relevante omstændigheder i hver enkelt sag. Til udgangspunktet er der undtagelsen om aktivt lovvalg. Bestemmelsen om aktivt lovvalg giver mulighed for, at personer kan vælge, hvilken lov, der skal finde anvendelse på arven efter dem. Dette kan være til fordel for et forordningsland eller loven i et tredjeland. Arveretsforordningen indeholder desuden regler om renvoi og ordre public.

Formel gyldighed efter arveretsforordningen følger på fem forskellige måder, herunder når dødsdispositionen opfylder formkravene i det land, hvor 1) dispositionen blev foretaget, 2) testator eller en berørt person er statsborger, 3) testator eller en berørt person har bopæl, 4) testator eller en berørt person har sit sædvanlige opholdssted eller 5) for så vidt angår fast ejendom, hvor denne er beliggende. Som oplystningen også giver udtryk for, går man rigtig langt for at sikre, at en dødsdisposition ikke tilsidesættes grundet formelle mangler. Bestemmelserne i arveretsforordningen om formel gyldighed er desuden langt hen ad vejen identiske med bestemmelserne i Haagerkonventionen om testamenters form.

Materiel gyldighed er opdelt i materiel gyldighed for dødsdispositioner, der ikke er aftaler om arv, og materiel gyldighed for aftaler om arv, hvoraf udelukkende dødsdispositioner, der ikke er aftaler om arv er behandlet. For dødsdispositioner, der ikke er aftaler om arv gælder som udgangspunkt, at det er loven i det land, hvor testator har sit sædvanlige opholdssted på tidspunktet hvor dødsdispositionen blev foretaget, der finder anvendelse. Har vedkommende foretaget et lovvalg efter artikel 22 i arveretsforordningen kan vedkommende dog vælge, at det er loven i landet, til fordel for hvilket lovvalget er truffet, der skal finde anvendelse ved vurderingen af dødsdispositionens materielle gyldighed og antagelighed.

Arveretsforordningen indeholder bestemmelser om gensidig anerkendelse af retsafgørelse mellem forordningslandene. Reglerne medfører, at en afgørelse truffet i et forordningsland skal anerkendes i de øvrige, hvilket giver borgerne en sikkerhed for, at en afgørelse truffet i et forordningsland også er gyldig i de øvrige. Endvidere er afgørelser truffet i et forordningsland eksigible i de øvrige.

Introduktionen af det europæiske arvebevis er begrundet i et ønske om en hurtig, gnidningsfri og effektiv afvikling af arvesager med et grænseoverskridende element. Men beviset gør man op med udfordringen for arvingerne med at bevise deres status.

Afsluttende kan det konkluderes, at arveretsforordningen harmoniserer reglerne om arv i forordningslandene.

4 Betydningen for danske statsborger at Danmark står uden for arveretsforordningen

Kapitel 4 har til formål at analysere, hvilken betydning det har for danske statsborgere, at Danmark ikke har tiltrådt arveretsforordningen. Dette gøres ved at anvende de i kapitel 3 omtalte bestemmelser og på baggrund af samme kapitel fastslå, hvilke fordele og ulemper der er for danske statsborgere som følge af, at Danmark ikke har tiltrådt arveretsforordningen. Til brug for analysen inddrages endvidere relevant juridisk litteratur, der har behandlet spørgsmålet i større eller mindre omfang.

I forbindelse med udarbejdelsen af arveretsforordningen var særligt seks problemstillinger i fokus.¹⁵⁷ Disse problemstillinger løses med arveretsforordningen, herunder blandt andet borgernes mulighed for at forudsige hvilket land og hvilken myndighed, der er kompetent til at behandle arvesagen, klare regler vedrørende lovvalg og anerkendelse af arvingers status på tværs af forordningslandene samt tilsvarende gensidig anerkendelse af afgørelser. Danske statsborgere kan få glæde af nogle af disse løsninger, samt andre fordele som arveretsforordningen giver, men danske statsborgere kan ikke drage fordel af arveretsforordningen i samme omfang som statsborgere i forordningslande. Samtidig er der også ulemper ved arveretsforordningen, hvilken man også må acceptere, hvis man er statsborger i et forordningsland.

4.1 Ulemper for danske statsborgere

I det følgende fremhæves de fordele ved arveretsforordningen, som danske statsborgere ikke kan nyde godt af, og dermed de ulemper der er ved, at Danmark står uden for forordningen.

4.1.1 Mulighed for valg af kompetent ret

¹⁵⁷ EU-kommissionens resumé af konsekvensanalyse, SEK (2009) 411 endelig og Konflikt mellem love og arv inden for UE: med en europæisk arveattest? af Christian Hertel, LL.M., direktør for det tyske notarinstitut, hvilket dokument konsekvensanalysen er bygget på og i hvilket dokument også Danmark er inddraget

I forordningslande er det muligt for afdødes arvinger at vælge, at retten i det land, som afdøde har truffet et lovvalg til fordel for, skal være kompetent til at behandle arvesagen, jf. arveretsforordningens artikel 5, jf. artikel 22. Denne mulighed findes ikke for arvinger efter danske statsborgere, der har foretaget et lovvalg til fordel for dansk ret. Dette giver den ulempe for en danskers arvinger, at man må lade arvesagen behandle i det land, hvor afdøde på tidspunktet for sin død havde sit sædvanlige opholdssted, og ikke i Danmark, da dette land har skiftekompetensen efter arveretsforordningens artikel 4. Dette er særligt udfordrende, når afdøde har truffet et aktivt lovvalg efter arveretsforordningens artikel 22 til fordel for dansk ret, og en ret i et forordningsland derfor skal behandle sagen efter dansk ret.

For Thomas er der særligt den problemstilling, at dødsboet efter ham ikke kan blive behandlet i Danmark, hvilket medfører en vis usikkerhed, idet et forordningsland vil skulle anvende dansk ret. Endvidere er det forbundet med usikkerhed, såfremt Thomas og familien flytter tilbage til Danmark igen, fordi forordningslandene efter arveretsforordningen har en meget vidtrækkende kompetence for aktiver, der befinder sig i forordningslande.¹⁵⁸ Det er i litteraturen blevet gisnet om, at forordningslandene i sådanne situationer vil gå langt for at kunne erklære sig inkompetente.¹⁵⁹ Det er dog endnu uvist, hvorvidt dette vil ske, ligesom det, på baggrund af arveretsforordningens bestemmelser, er svært at se, med hvilken hjemmel dette skulle ske, om end det for alle parter vil være gavnligt at finde en pragmatisk løsning.¹⁶⁰

4.1.2 Manglende mulighed for samlet behandling

Forordningslande har i alle situationer kompetence til at dødsbobehandle aktiver, der befinder sig i forordningslande, jf. arveretsforordningens artikel 10. Denne vidtgående kompetence betyder, at også en dansk statsborgers aktiver, der befinder sig i et forordningsland, vil blive skiftebehandlet i det pågældende forordningsland eller i et andet forordningsland. Har de danske skifteretter, der følger princippet om dødsboet enhed og universalitet, kompetence til at behandle et dødsbo efter en dansk statsborger betyder det, at der er risiko for, at både den danske

¹⁵⁸ *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, side 215

¹⁵⁹ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, side 340

¹⁶⁰ *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, 2017, side 212

skifteret og retten i et forordningsland kan være kompetente til at behandle aktiverne i forordningslandet. Dette kan føre til, at aktiverne inddrages i bobehandlingen i flere lande og at danske statsborgere mister muligheden for at få en samlet behandling af deres dødsbo.

4.1.3 Et tilknytningsprincip

I arveretsforordningen bruges kun et tilknytningsprincip – afdødes sædvanlige opholdssted. Princippet gælder for både lovvalg og fastlæggelse af kompetence jf. henholdsvis artikel 21 og 4. Tilknytningsprincippet er imidlertid ikke det samme som hersker i dansk lovgivning, hvor kompetence fastlægges efter afdødes hjemting og lovvalg efter afdødes sidste domicil. Denne manglende kongruens mellem de danske regler og arveretsforordningen kan føre til, at der er kompetence til at skifte et bo to steder, hvilket skaber en usikkerhed for danske statsborgere, som statsborgere i forordningslande ikke har. Man må her igen håbe, at der vil blive fundet en pragmatisk løsning på problemstillingen, hvis den opstår.¹⁶¹

4.1.4 Det europæiske arvebevis

Det europæiske arvebevis letter arvingernes opgave med at bevise deres status i arvesager. Med beviset kan arvinger dokumenterer deres rettigheder, og disse rettigheder vil blive anerkendt i alle forordningslande. Var Danmark en del af arveretsforordningen ville dette betyde, at arvinger efter danske statsborgere kunne bevise deres status i eksempelvis Spanien på baggrund af et i Danmark udstedt europæisk arvebevis, og på baggrund heraf få eksempelvis afdødes sommerresidens overført til sig.

4.1.5 Gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser

En dansk statsborger vil kunne stå i den situation, at vedkommende har arvet aktiver i et forordningsland, men at det pågældende forordningsland ikke vil anerkende den af de danske skifteretter udstedte skifteattest, der viser arvingens status. Dette undgås, såfremt

¹⁶¹ *Kasper Steensgaard*, Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard, side 215

arveretsforordningen tiltrædes, idet denne indeholder bestemmelser om gensidig anerkendelse.¹⁶² Hertil vil også det europæiske arvebevis bidrage til, at arvingen kan bevise sin status.

4.1.6 Bobestyrer og deres beføjelser

I lande, hvor det er obligatorisk, at der er en bobestyrer, har en kompetent ret særlige beføjelser. Den kompetente ret kan, i det omfang den på arvesagen anvendelige lov ikke i tilstrækkeligt omfang indeholder bestemmelser, der sikrer, at bobestyrer kan udøve sine opgaver, anvende loven i den kompetente rets regler vedrørende bobestyrers beføjelser. Dette gælder, hvor den anvendelige lov er loven i et forordningsland. Er den anvendelige lov loven i et tredjeland, er den kompetente ret berettiget til, uden hensyntagen til tilstrækkeligheden af bestemmelserne i den anvendelige lov, at give bobestyreren alle de beføjelser, som er mulige efter loven i den kompetente rets land. Når arv efter en dansker skal skiftes i et forordningsland efter dansk arvelov, er der således en risiko for, at der i forordningslandet udpeges en bobestyrer, der bliver tillagt omfattende kompetence. Dette vil naturligvis afhænge af lovgivningen i det enkelte forordningsland, men under alle omstændigheder skaber det en usikkerhed for danske statsborger, hvilken usikkerhed kan være omfattende at fastslå konsekvenserne af.

4.2 Fordele for danske statsborgere

I det følgende fremhæves de fordele det har for danske statsborgere, at Danmark står uden for samarbejdet om arveretsforordningen.

4.2.1 Mangler i arveretsforordningen

Af ulemper ved at tiltræde arveretsforordningen skal der fremhæves de mangler, der er i reguleringen. En række af disse er behandlet af Geert Van Calster. Han fremhæver blandt andet usikkerheden om begrebet ”sædvanligt opholdssted”, hvilket er det eneste tilknytningsprincip, der anvendes i arveretsforordningen. Selvom Danmark står uden for arveretsforordningen,

¹⁶² Justitsministeriets notat om tilvalg af arveretsforordningen og desuden afsnit 3.7

påvirker usikkerheden dog alligevel danske statsborgere, som eksemplificeret ovenfor med Thomas og hans familie, når de bosætter sig i udlandet. Herudover fremhæver Geert Van Calster problematikken med, at der lovgives gennem betragtningerne til arveretsforordningen og usikkerheden der kan være omkring Danmarks retsstilling.¹⁶³

Til trods for, at disse er mangler i en forordning, som Danmark ikke er tiltrådt og som derfor ikke finder anvendelse i Danmark, bliver danske statsborgere alligevel påvirket af dem, når de bosætter sig i et forordningsland og bliver omfattet af arveretsforordningens bestemmelser. Mangler i forordningen kan derfor ansues som en årsag til ikke at tiltræde forordningen, men da danskere, der bosætter sig i forordningslande, alligevel bliver omfattet af arveretsforordningen, kan der retteligt argumenteres for, at fordelene ved ikke at være en del af arveretsforordningen ikke er så stor endda.

4.2.2 Økonomiske konsekvenser

Det kunne frygtes, at det vil ligge et yderligere pres på de danske notarer, hvis de skulle til at behandle og udstede europæiske arvebeviser, og herunder også efterprøve de arvebeviser der udstedes. Dette fremhæves af Sys Rovsing og Johan Stæger Hartmann i TFA 2015.113. Af Justitsministeriet er det dog blevet vurderet, at et tilvalg af arveretsforordningen ikke vil have økonomiske konsekvenser af betydelighed for det offentlige.¹⁶⁴ Dette er dog ikke det samme som at konkludere, at det ikke vil ligge et øget arbejdspress på de danske notarer.

4.2.3 Anerkendelse af udenlandske afgørelser

Ved at tiltræde arveretsforordningen siger man også ja til at accepterer andre landes retsafgørelser. Omvendt skal andre lande også acceptere danske retters afgørelser, men hvis man som

¹⁶³ *Geert Van Calster*, *European Private International Law*, 2016, 2. udgave, side 339f

¹⁶⁴ Samarbejdet om retlige og indre anliggende, en analyse af EU-lovgivning omfattet af retsforbeholdet (2015), side 111

arving er uenig med, eller ikke har tillid til, retterne i et forordningsland, kan det betragtes som en ulempe, at disse skal anerkendes i Danmark.¹⁶⁵

4.2.4 Tilretning af nationale regler

Tiltræder Danmark arveretsforordningen, må man tilrette nationale regler, der strider mod forordningen. Forordningen er direkte anvendelig, og findes der uoverensstemmende nationale bestemmelser, må disse således ændres. I analysen af C-20/17, blev det slået fast, at notarer og deres afgørelser skal anses som henholdsvis retter og retsafgørelser i arveretsforordningens forstand, og at de derfor er omfattet af anvendelsesområdet for arveretsforordningen. For danske statsborgere medfører det en ændring af skifteretternes kompetence i arvesager med et grænseoverskridende element. Selvom dette kan være positivt, betyder det, at danske statsborgere skal forholde sig til nye regler på området.

4.3 Delkonklusion

Opsummerende kan det siges, at de ulemper, der er for danske statsborgere ved at Danmark ikke er et forordningsland, navnlig er:

- Manglende mulighed for arvinger for at vælge, at de danske retter skal tillægges skiftekompetence.
- Usikkerhed forbundet med forskellige tilknytningsprincipper, hvilket kan føre til, at flere retter anser sig for værende kompetente til at behandle det samme dødsbo.
- Risiko for, at retten i et forordningsland skal behandle en arvesag efter dansk ret.
- Aktiver, der befinder sig i forordningslande, vil forordningslande altid være kompetente til at dødsbobehandle, og den hermed forbunden risiko for, at arven opdeles.
- Manglende mulighed for at få glæde af fordelene ved det europæiske arvebevis og gensidig anerkendelse af retsafgørelser.

¹⁶⁵ <https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/ja-til-faelles-arveret-er-et-tveaegget-svaerd>

- Usikkerhed forbundet med bobestyrer og deres beføjelser.

Om ulemperne ved at tiltræde arveretsforordningen er det navnlig værd at nævne, at man i Danmark vil skulle anerkende afgørelser truffet i forordningslande og tilrette nationale regler. Usikkerheden omkring bestemmelserne i arveretsforordningen berører danske statsborgere, uanset om Danmark er et forordningsland eller ej.

På baggrund af ovenstående må det konkluderes, at fordelene ved arveretsforordningen opvejer ulemperne. Særligt den usikkerhed det giver danske statsborgere, at man ikke er en del af samarbejdet, taler for, at danske statsborgere vil få stor glæde af, at Danmark bliver et forordningsland.

Konklusionen er på denne baggrund, at et tilvalg af arveretsforordningen vil være en fordel for danske statsborgere, i højere grad end det vil være en ulempe.

5 Konklusion

Bosætter en dansk statsborger sig i et forordningsland, vil de danske skifteretter ikke længere være kompetente til at behandle vedkommendes dødsbo. De danske skifteretter kan dog være kompetente, såfremt aktiver, der befinder sig i Danmark, ikke skiftes i udlandet. Når en dansk statsborgers dødsbo behandles i et forordningsland, vil dette dog aldrig blive relevant, idet retterne i forordningslande har kompetence til at skifte hele arven efter den afdøde danske statsborger, og derfor også aktiverne i Danmark.

Arv efter danske statsborgere, der på tidspunktet for deres død har deres sædvanlige opholdssted i et forordningsland, er omfattet af arveretsforordningens anvendelsesområde. Det er som udgangspunkt retterne i forordningslandet, der er kompetente til at behandle arvesagen, ligesom det også er dette lands arveregler, der finder anvendelse. En dansk statsborger kan dog, gennem et aktivt lovvalg, bestemme, at dansk lovgivning skal anvendes på arven efter vedkommende. Dette giver dog ikke arvingerne mulighed for at tillægge danske skifteretter kompetence til at

behandle arvesagen, som det ville have gjort, såfremt afdøde havde valgt loven i et forordningsland.

Et af en dansk statsborger oprettet testamente skal af forordningslande anses for formelt gyldigt, såfremt testamentet er formelt gyldigt efter danske regler. For så vidt angår den materielle gyldighed af et testamente skal denne vurderes efter loven i det land, hvor den danske statsborger havde sit sædvanlige opholdssted på tidspunktet for testamentets udarbejdelse. For en dansk statsborger, der har oprettet et testamente i Danmark inden vedkommende er flyttet til et forordningsland, skal testamentet derfor "bare" være materielt gyldigt i Danmark førend retterne i et forordningsland skal acceptere det. Oprettes testamentet derimod først efter udflytningen vil det være loven i det tilflyttede forordningslandet, der finder anvendelse på spørgsmålet om materiel gyldighed. Dette kan dog fraviges til fordel for loven i et land, som testator kan foretage et aktivt lovvalg til fordel for, eksempelvis dansk lov, hvorefter materiel gyldighed skal vurderes efter de danske regler herom.

Når en arvesag behandles i et forordningsland, skal de øvrige forordningslande anerkende retsafgørelser i forbindelse med arvesagen, ligesom afgørelserne er eksigible i alle forordningslande. Dør en dansk statsborger i Spanien, men efterlader sig også aktiver i Tyskland og Frankrig, kan arvingerne få den kompetente ret i Spanien til at udstede et europæisk arvebevis, med hvilket arvingerne kan få udlagt aktiver i Tyskland og Frankrig. Dette gør, at arvingerne ikke skal sætte sig ind i det enkelte lands regler, men derimod blot skal henholde sig til arvebeviset, hvilket er en af arvebevisets store styrker. Behandles en dansk statsborgers arvesag i et forordningsland, vil arvingerne få fordel af dette. De danske retter er dog ikke efter arveretsforordningen forpligtet til at anerkende afgørelserne.

På baggrund af analyserne i dette speciale må det konkluderes, at de fordele det ville give danske statsborgere, hvis Danmark var et forordningsland, langt overskygger ulemperne. De usikkerheder omkring lovtæksten, der er omtalt i litteraturen, påvirker danske statsborgere uanset om Danmark er et forordningsland eller ej. Usikkerhederne udgør derfor ikke i denne sammenhæng et vægtigt argument i vurderingen af fordele og ulemper for danske statsborgere, ved at Danmark tiltræder arveretsforordningen. Af fordele, som kommer med at være et

forordningsland, kan særligt nævnes arvingernes mulighed for at vælge, hvilken ret, der skal have skiftekompetence, eliminering af usikkerheder omkring delt kompetence og arvens opdeling samt det europæiske arvebevis og de fordele dette giver arvinger.

6 Litteraturliste

6.1 Bøger

- Allan Philip: Dansk international privat- og procesret, Juristforbundets Forlag København, 1971, 3. udgave
- Carsten Munk Hansen: Retsvidenskabsteori, Djøf Forlag, 2018, 2. udgave
- Elizabeth B. Crawford og Janeen M. Carruthers; Speculation on the Operation of Succession Regulation 650/2012: Tales of the Unexpected, Kluwer Law International, European Review of Private Law 6-2014 [847–878]
- Frederik Harhoff, Ulrike Barten, Kenneth Øhlenschläger Buhl, Bugge Thorbjørn Daniel, Birgit Feldtmann og Sten Schaumburg-Müller: Folkeret, Hans Reitzels Forlag, 2017, 1. udgave
- Geert Van Calster: European Private International Law, Hart Publishing, 2016, 2. udgave
- Kasper Steensgaard: Arveretsforordningen og Danmark i Festskrift til Irene Nørgaard red. Caroline Adolphsen, Helle Isager, Eva Naur og Anna-Dorte Bruun Nielsen, Jurist- og økonomforbundets forlag, 2017
- Rasmus Kristian Feldthusen, Ingrid Lund-Andersen og Linda Nielsen: Arveretten, 2017, 5. udgave
- Torben Svenné Schmidt: International person- familie- og arveret, Jurist- og økonomforbundets forlag, 1990, 1. udgave

- Ulla Neergaard & Ruth Nielsen: EU ret, Karnov Group, 2016, 7. udgave

6.2 Domme fra EUD

- Sag C-20/17, EU:C:2018:485
- Sag C-277/20, EU:C:2021:708
- Sag C-422/20, EU:C:2021:718
- Sag C-80/19, EU:C:2020:569

6.3 Juridiske artikler

- Sys Roving og Johan Stæger Hartmann: Arveretsforordningen og Danmark i TFA 2015.113

6.4 Øvrige

- Artikel i Kristeligt Dagblad, Ja til fælles arveret er et tveægget sværd, 26. november 2015: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/ja-til-faelles-arveret-er-et-tveaegget-svaerd>, senest besøgt den 16. marts. 2021
- EU-kommissionens konsekvensanalyse, SEK (2019) 411 endelig
- EU-kommissionen: Grønbog om arv og testamente, KOM (2005) 65 endelig
- Forslag til arveretsforordningen, KOM (2009) 154 endelig

- Justitsministeriets grundnotat vedrørende forslag til Europaparlamentets og Rådets forordningen om lovvalg, kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af et europæisk arvebevis, KOM (2009) 154 endelig
- Justitsministeriets notat om tilvalg af arveretsforordningen: <https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2015/Bilag%2028%20-%20AL.pdf>
- Justitsministeriet: Samarbejdet om retlige og indre anliggende, en analyse af EU-lovgivning omfattet af retsforbeholdet, marts 2015
- Konflikt mellem love og arv inden for UE: med en europæisk arveattest? af Christian Hertel, LL.M., direktør for det tyske notarinstitut
- Oversigt over kontraherende stater til Haagerkonventionen om testamenter form: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=40>
- Rådets og EU-kommissionen: Handlingsplan for, hvorledes Amsterdamtraktatens bestemmelser om indførelse af et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed bedst kan gennemføres, ”Wien-handlingsplanen” EFT C 19 af 23.01.1997

7 Bilagsliste

Bilag 1: Skærmpoint af antal anslag